

344.16.27
В 85

Видання Полтавської Спілки Споживчих Товариств.

ВЕСЕЛИЙ СПОВІДАЧ.

Упорядкував Б. Гринченко.

З ПЕРЕДМОВОЮ
В. ЩЕПОТЬЄВА.

ПОЛТАВА,
Друкарня Спілки Споживчих Товариств.
1916.

ПЕРЕДМОВА.

45010
Цю книжечку— „Веселий оповідач“ зложив відомий український письменник і вчений Борис Дмитрович Грінченко. Він зібрав з народніх уст різні жарти, побрехеньки, веселі та дотепні оповідання і зложив з них цю книжечку.

Народився він 1863 року на Харківщині. Ще юнаком почав він цікавитися народнім життям, тужити над тяжкою народньою долею. Ще з того часу подоби́в він свій рідний український народ, свою рідну українську мову.

Щоб зробити народу добро, Грінченко, поїхав учителем у сільську школу. Вчитель з нього був дуже добрий, його дуже любили і діти й дорослі селяне. Для дітей він складав книжки українською мовою, дорослих закликав до себе, багато їм читав та розказував. А від селян він записував пісні, казки, оповідання, то-що.

Біда була тільки в тім, що за тих часів це все заборонялося. Російський уряд не хотів, щоб інтелігенти (освічені люде) сходилися з селянами, щоб не розкривали їм очей на їхнє життя. Почали косо дивитися і на Грінченка, так що йому прийшлося кинути

вчителювання. Через який час він знову за нього взявся, та й знову не падовго.

Тоді він пішов служити у Чернигівське земство. Там він багато видав книжок, і своїх і чужих, для народнього читання, видавав і наукові свої твори.

Краще стало йому жити після революції 1905 року. Він тоді жив у Київі й багато працював. Його обрали головою Київської „Просвіти“, і він чимало положив на неї своєї праці.

Та на жаль, тяжка праця поспеувала йому здоров'я, Грінченко захворів на сухоти (чахотку). А як російський уряд закрив у 1910 році київську „Просвіту“, то це так вразило Грінченка, що він того року і вмер.

Чимало творів написав Грінченко.

Писав він і великі оповідання і малі, писав вірші, писав п'єси для театру; багато написав і наукових творів. Крім того, як сказано, багато записав він від селян і народніх творів і видав їх у трьох великих книжках. Це він зробив через те, що народні твори мають велику вагу: по них видно, як живе наш народ, як він дивиться на своє життя.

Ця книжечка теж зложена Грінченком з народніх жартів. Зложив її він для того, щоб дати людям розвагу, а до того, ще й через те, що в цих жартовливих творах одбилася вдача нашого народу.

Бо в нашого народу, між иншим, є здатність до жарту: ні один народ на світі не зуміє так до речі, так дотепно та весело чи вложити якийсь жарт, чи пришпилити кому яке призвище, чи просто скласти ягесь оповідання, що всі аж лягатимуть від сміху, а сам оповідач і вусом не моргне. І ця жартовлива вдача ніколи не покидає українця: іноді, серед якого небудь тяжкого лиха, як усі вже й голови похнюпили, а українець про це ж саме лихо таке слівце вигідає, що всі засміються, всім стане легче на серці, і саме лихо здається зовсім не таким уже страшним. Ця вдача нашого народу зветься по-вченому юмором.

Та можна й те сказати, що ніхто ж не сміється з того, що він любить, що він поважає. Значить, коли народ сміється з чогонебудь, то воно йому здається негарним. Так що, читаючи цю книжечку, треба придивлятися, з чого та з кого вона глузує. Тоді ми побачимо, як у цих жартах видно погляди нашого народу на життя.

Таким чином, книжка— „Веселий оповідач“ може дати читачеві розвагу, а разом з тим може навести й на поважні думки, бо в ній видно і вдачу українського народу і його погляди на життя.

В. Щепотьев.

1. РОЗУМНІ.

Був у батька та син Грицько. От, Грицько пішов на улицю, а зловий заліз у комору. Батько чує, що там щось стука, та й питається:

- Це ти, Грицьку?
- Та вже ж не хто!
- Береш кожух?
- Та вже ж не що!
- Візьми й сіряк!
- Та вже ж не як!
- А може й куцину?
- Та вже ж не покипну!

Огляділися вранці батько з сином—аж zostалися вони так, що нічем і пальця обгорнути.
(Валк. п.).

2. НАУКА.

Хотів москаль по нашому навчитися.

От наш братчик і почав його вчити:

— Слухай: як ішов я у Полтаву, то найшов халяву, та пішов на вечорниці, та вдарив об лаву—ось вам, дівчата, на славу! Ну, кажи те пер ти, москалю!

— Как шол я, малий, у Платаву, да нашол галянїшну, пашол на пасїделкі, да ударїл аб скамейкю: вот вам, девкі, на дївананье-та!
(Харьк. п.).

3. ГАРНА ДІВКА.

- Ти, дівко, не вмієш прясти.
- Дарма!
- Ти не вмієш і печі топити.
- Та дарма!
- Ти не вмієш і хати вимести.
- Та дарма!
- Ти не вмієш і шити.
- Та дарма ж, кажу!
- Ти не вмієш і танцювати...
- Брешеш!

4. ПАРУБОК-ШВЕЦЬ.

Парубок швець учивсь у місті (у городі).
Одного разу він прийшов додому у гостину і був
на селі на обіді. Сидить він, пишається—мов
ми, просвіщоні. Люде бачуть таке, то й не ди-
вляться на його. То він годі до їх:

— Не вважайте, люде добрі, що я швець: го-
воріть зо мною, як з простим.

5. ВСЕ Я ТА Я.

Покликав хазяїн за могорич до себе моло-
тяти. Спершу сіли випити.

- А хто—п'ягається він,—по чарці?
- Та хоч і я!—озивається один.
- Випив, покректав, утерся.
- А хто по другій?
- Та хоч і по другій я!
- А хто по третій?

— Та чи по третій, то й по третій—звон таки той каже.

— А хто ж, будьте ласкаві, завтра на тік?

— Та що ж це ви?— каже той тоді до других.— Усе я та я, а вони й мовчать! Я за себе свазав, а тепер уже на мене дуже важко буде.

6. ШВАЧКА.

— Шиеш, дівонько?

— Шию.

— А пороти скоро будеш?

— Та ось тільки ниточку дошию. (Харьк. п.).

7. ЧИМ ІСТИ.

— Що це ти, бабо, ополоником їси?!

— Та десь, пане, діти кірець занесли.

8. ЦИГАН.

Чоловік заколов кабана, пораяється вже біля його в хаті, коли ввійходить циган:

— Сала, пане-господарю... чи то пак, добридень!

— Добридень! Сідайте у нас!

— Ах, то-то їстемемо, пане господарю!

— Їстимемо та не всі.

А циган:

— А хиба вас дома не буде?

9. СВЯТО.

— А чому ви, хлопці, не орете?

— Та дядьку, свято...

— Яке свято?

— Чересло й леміш ізнято.

10. РОЗУМНА БАБА.

Іде баба на базарь. Іде чоловік:

— Сідай бабо, підвезу тебе!

— Та ніколи, шиночку, шидіти,— треба йти!

Якось він упросив її, сіла вона на віз,— ото й приїхала вона в город. Злазить баба з воза та й каже: Оче диво: і шиділа вшю дорогу, і на базарі стала.

11. ЗЛОДІЙ.

В одному селі та оброть украдено. Шұкали-шұкали,— ніяк не могли знайти злодія. І не велика й штука та оброть, та за серце бере, що не знайдеш. Ось отаман і велить зібратися всій громаді. Зійшлися.

— А що ж, чи всі тут?—отаман питається.

— Усі.

— А той тут, що обротьку вкрав?

А злодій не вдержавсь та:

— Туг!—каже.

Зараз його і вхопили!

12. ЗЛОДІЙ ТА САЛО.

Злодій заліз уночі до чоловіка Сави красти сало, увірвався з салом з бантини та й гепнувся серед сіней. Сава почув та й питається:

— А хто там?

А злодій не дурний був та:

— Саво,—каже,—Саво! Прислав тобі чорт сало!

А Сава:

— Геть з ним! Я з чортами не братаюсь, то й сала їх не хочу.

— Ну, — каже, — коли не хочеш, так двері відчини та підсоби винести сало.

Так той, сердега, ще й підсобив.

13. НЕМА ЧОГО ЖУРИТИСЯ.

Одного разу ксьондз (піп католицький) казав казань (проповідь).

— Не випивайтеся, — каже, — люде, бо за це птитимите смолу на тому світі.

Тільки з козьолу (з католицької церкви), а один дядько у кранницю та:

— А всякте мені кавратку смоли!

Дали йому. Випив одну — погано, але ж не дуже; випив другу, розсмакував та й каже:

— Що гірка, то гірка, що погана, то погана, а все нема чого журитися: як втягнеться чоловік, то й те буде пити.

14. ЖИД ВОЛКА.

— А куда ти, Мошку, йдеш?

— А на війну йду.

— Та чого ж так пізно?

— Та нічого, ще двох-трьох зарубаю.

— А як тебе хто зарубає?

— А кому з я сцо винен? За сцо мене рубати?

15. СКІЛЬКИ ВЕРСТОВ ДО НЕБА.

Їдуть два добродії з ярмарку. І як п'ять верстов проїхали, так і одпочити треба, бо як п'ять верстов, то й коршма стоїть. От їдуть і вбалабалися:

— А що,—каже,—як би його злічити, скільки то верстов до неба?

— А Бог його святий знає; скільки. Думка така, що верстов із п'ять буде.

— Тю на тебе, куме! Та як би туди п'ять верстов було, то там би коршма стояла.

16. ПИРІГ.

Випив подорожній чарку, виняв пиріг і їсть. Коли це заходить у коршму лях з полювання — голодний і холодний. Випив чарку, похожає та все на пиріг дивиться, а далі й каже:

— От у мене жіноча натура: як тільки вип'ю, так і схочу пирога.

А подорожні й:

— А в мене така натура, що ніяк не хочеться з ляхом ділитися.

Коли це москаль у коршму—випив чарку, підійшов до подорожнього, та за пиріг:

— А дай-ка, братец, піражка-та!

Уломив більшу половину та й пішов собі.

17. ЖИДІВСЬКІ НАЙМИ.

Жид наймав наймичку:

— Ти з мене,—каже,—галоцко, не багато бери, бо в мене небагацько діла.

— А яке ж у вас діло?

— Ог бац: устань ранком, підмети хату—та й сядь; винеси сміття—та й сядь; подій корів—та й сядь; наноси води—та й сядь; звари обідати—та й сядь; знову поприбірай у хаті—та й сядь; сряди поцинків двоє—та й сядь...

І все сядь та й сядь—і ліку тим сиданням нема.

— А як узе все зробис, що я казав,—тоді обідати. Страва тобі хороша буде: ци зварис картоплі—юска твоя, раки—юска твоя, яйца—юска твоя... А що з, хіба мало, як три страви на обід? Де з білсе готують наймитам?

18. ЛИТВИН.

Литвин бився з кимсь та потім і розказував:
— Він мене обухом, а я його ланцюм, ланцюм!... Тає що ж би ви думали? Мене повезли, як пана, а він побіг, як собака!

19. СПІВАЧКА.

— Та й погано ж ти співаєш, дівко!
— Еге, погано! Хоч погано, та довго! (Харьк.).

20. НАПУВАННЯ.

— Напував ти коня?
— Напував.
— А чом ж в його морда суха?
— А води не достав.

21. ВОЛИ ВИННІ.

Послала жінка чоловіка сметану продавати. А він ласий був, роз'язав сметану та й хотів їсти. Воли смикнули, а сметана й розлилась. То він тоді.

— От ти й думай через бісових волів: тепер ні до торгү, ні до жінки! (Кролев. п.).

22. ІДЦІ.

— Ой, жінко, нездужаю! Як би ти мені зварила вареників .. Та не вари сорок, бо не ззім, а звари тридцять дев'ять та великих... може б я ззів, та чи не одужав би.

— Ох, старий! Як я молодою бувала, то сорок вареників ззідала, а тепер хамелю-хамелю—насплу п'ятьдесят умелю!

23. ГЛУХИЙ.

- Здоров, Тарасе!
- Хлів плету.
- Боже помози!
- На свині.
- Але ж ти дурень!
- Спасибі!

24. ДОБРИЙ БУДЕ.

- Оце пекла, — бодай катівських рук не втекла!
- Та цить. дурний, то ж твоя жінка!
- Ні, нічого! Як захолоне, то добрий буде.

25. ЧУЖЕ ЛИХО НЕ БОЛИТЬ.

- Іж, кумасю, хліб, хоч позичений!
- Та дарма, кумочку, мені його не віддавати!

26. КОВАЛЬ.

Був собі коваль такий мудрий, що взявся леміш чоловікові скувати, та багато заліза вопсував, перепалив, бо не вмів робити. Тоді й каже чоловікові:

- Ні, чоловіче, скую тобі сокиру.
— Та чи сокиру, то й сокиру.
Кус, кус коваль,—не йде діло.
— Ні, каже,—не сокиру, а серп.
— Коли серп, то й серп.
Кував, кував серп, а далі каже:
— Хай уже швайку!
Покував ще.
— Краще я вже тобі пшик зроблю.
Та роспик шматочок того залізця, що од ле-
мінів зостався, та в воду, а воно—пши!
— От тобі,—каже,—й пшик!

27. НЕВІСТКА.

- Хто єннеп?
— Та, звісно, невістка.
— Та її ж і в хаті нема!
— Так плахта її виспть. (Сумськ. п.).

28. ЦИГАНІВ БАТЬКО.

- Цигане, твого батька піймали.
— Де?
— У коморі!
— Е, у коморі! У коморі хоч кого, то піймають.
Ви його у степ пустіть, та й піймайте. (Павлогр. п.).

29. СЛІПЕЦЬ.

- Сліпець, на млинець!
— Не хочу!
— На два!

- Не бачу,
- На́ три!
- В торбу при!

30. ДО ЧОГО ОХОЧИИ.

- Як тебе збу́ть?
- Михайло!
- А робити хоч?
- Нехай-но!
- А борщу?
- Не хочу!
- А пирога?
- Хоч би й два!

31. ШВИДНА РОБОТА.

Ходив рак сім год по воду, та прийшов додому, став через поріг перелазити,—розлив, га й каже:

- Оттаке горе з швидкою роботою!

32. РОСКАЗАЛА.

- Бабо, де у вас отаман живе?
- Ідьте, серденько, навпростець, а там живе Андрій Швець, а там—круто соб—Кулина Вакуленкова: її чоловіка узяли в москалі;—а там проваллячко, а за проваллячком—гульк: по городу ходить сива кобила, а на призьбі лежить руда собака. Ото, серденько, й отаман живе.

33. ЦИГАН ТА ХЛІБОРОБ.

Циган хліборобові розказував, скільки йому бідолашньому роботи:

— Мені,—каже,—дуги!.. кувати!.. ухналі робити!.. на базарь носити, хліб купувати, діти годувати!.. А тобі що?—Ори, мели, іж!..

34. СВИЖА КОПІЙКА.

- Чи був на базарі?
- Був.
- Що ж ти купив?
- Козу.
- Що дав?
- Сім кіп!
- Де ж вона?
- Та продав.
- А за скільки?
- За п'ять кіп.
- На що ж так багато втратився?
- Нічого, що багато—аби свіжа копійка.

35. НАЙЧИТ ЛІНИЗИЙ.

- Чого ти, наймитку, так рано встаєш?
- Та я то обуваннячком, то вдяганнячком та й надолужу.

36. НЕ ГУСАК, А ГУСКА.

Ночував перехідний салдат у баби, а як ішов, то гуску вкрав.

Наздогоняє його баба:

- Службо, подожди!
- А что, бабушка, мне скажеш?
- Та гуску мою віддай!
- Ах, ти, Бог мой! Это гуска разве? Екой я дурак! Возьми, бабка,—ей-ей думал, что это гусак.

37. ЖИДІВСЬКЕ МІРКУВАННЯ.

— Мошку покрити би ти хату—затікає.

— Герсти, крити хату! Та як її крити, коли тепер дощ іде?

— Та хто ж каже, що тепер? Ти тоді покрий, як дощу не буде.

— Герсти, крити хату, як дощу не буде! Та в мене тоді й так буде сухо.

38. А ЩО ТЕПЕР БУДЕ?

Питається пан у жидка:

— Був ти у Варшаві?

— Ні, не був.

— Дурень же ти, що не був. А в Парижі був?

— Ні, пане, не був.

— Дурень же ти, що не був. А в Римі?

— І там, пане, не був!

— Дурень же ти, що не був.

— Я й сам, пане, знаю, що дурень.. Але ж я і вас запитаю: чи був пан там, де я свою козу пануваю?

— Ні, не був..

— Ну, герехт! А що ж тепер буде?

39. САЛДАТ ТА БАБА.

Сидить салдат, наспяє порох. А стара баба зроду того дива не бачила та й питається:

— А що то, — каже — службо?

— А ето ікра салдатская, — бреше салдат — с ентово у нас, бабка. виходят салдати.

Тільки салдат з хати, а баба:

— Стривай же, бісів сину! Не дам я вашій ікрі випложуватися!

Та як ухонить той порох, та в піч його!
Як бухне він—так печі мов не було.

От тоді баба:

— Чи не диво ж з салдатами? В ікрі ще салдатина, а дивись, що виробляє!

40. ЦИГАНОВЕ НАЙМАННЯ.

Паймає циган свого сина у найми:

— Та він,—каже,—добра дитина, та тільки одно з ім лихо--иноді їсти не хоче. То вже прошу вас: як що зноровить часом та їсти не схоже—не жалуйте, прошу вас, нагая на його. А робити—вже чорт з ним!—не силуйте, паноче!

41. УСЕ ГАРАЗД.

Вертається пан з-за кордону (з заграниці), і стриває його гуменний на дорозі.

— А що, Іване? Усе гаразд дома?

— Та все гаразд, пане. Одно тільки...

— А що ж там таке?

— Та ніж, пане, ваш складаний поламався.

— Ну, поламався, так поламався—що там балакати! Мабуть хлоці гралися та й поламали.

— Та тільки не гралися, а гнідого коня білували.

— А з чого ж то гнідний згинув?

— Та погнали у місто по ліки та й підірвали.

— По ліки? А хто ж хворий був?

— Та пані нездужали...

— Пані? Що ж вона і довго нездужала?

— Та пі, пане,—усього один день, а другого дня од пожежі і Богу душу віддали..

— Як од пожежі?

— Та так, пане,—як занявся хлів, то все в пана вигоріло—нічого не зосталося.

42. ЗАГАДКИ.

Гуляють люде у шинку та й причепилися до жида:

— Загадуї, жиде, загадок!

— Ну, то й загадок!—жид каже.—А що ж буде, як ніхто не вгадає?

— Та не журися про те! Хто не вгада, той заплатить карбованця.

— Ну, герсти! А що ж воно таке є, що удень чорніє, а в ночі біліє, а ранком синіє?

Думали-думали—ні, не втнуть; довелось оддавати по карбованцю.

— Ну, скажи ж, Мошку, що воно таке?—питаються у жида люде.

А жид:

— Герсти, що то таке? А я почім знаю!

— Е, так вертай гроші!

— А нащо ж так? І я не вгадав—і я сам собі віддаю карбованця.

43. САХАРЬ.

— Та й солодкий же той сахарь!

— А ти хіба їв?

— Та мені розказував цимбалистий, а йому казав басистий, що як вони грали у жидів весілля, то жиди їли,—і такий, каже, солодкий, що аж страх!

44. ДУРЕНЬ ДУМКОЮ БАГАТИС.

Лежить циган по обіді та й міржує:

— Ех,— каже,— як на оцій кобилі одурю та візьму баринш, росторгуюся, то куплю хату та хазяйство заведу.

А діти:— І корову купимо!

А циган:— А вже ж купимо—приведе нам корова телятко, а те телятко...

— А я сяду верхи,— син каже,— та й їздитиму на теляткові.

Циган як схопитися, як почне його чухрати нагаєм.

— А не сідай! А не сідай!.. бо спинку зломити!

45. АБИ ШВИДЧЕ.

Зібрались їхать у ярмарок чоловік та жінка та й сіли обідати. Жінка й каже:

— І ж ти, чоловіче, юшку, а я курятину— аби швидче.

— Добре!

Пообідали.

— Ну, сідай же ти, жінко, на воза, а я верхи,— аби швидче!

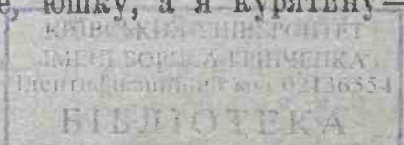
Сіли. Чоловік висмигнув дугу та й гайда, а жінка зосталася:

— Оце ж тобі, жінко,— аби швидче!

46. МОСКАЛЬ-КОСАРЬ.

Ішов москаль на косовицю. Іде і собачку з собою веде.

— Москалю, куди йдеш?

- Касіть!—веселенько галю.
- А собачку ж нащо береш?
- Вот! Што сам не іс'єм, то собачка іс'єст.
Вертається косарь—ледві ноги волоче. Не
гаразд, мабуть, косилося.
- Москалю, косив?
- Касіл, чорт мене насіл!—і голосу не одведе.
- А собачка ж де?
- Іс'єл! (Харьк. п.).

47. ВАРЕНИКИ.

Вернувся салдат на квартиру з муштри пізно
і просить їсти.

— Оттам,—каже господиня,—у печі в ма-
кітрі,—витагни сам.

— Да я, может, перекіну?

— Бери, бери—воно не розіллється,

Витяг салдат вареники.

— Да как же ево есть?

— Та бери в руки та й їж!

— А как же оно прозывается?

— Ат,—каже,—жери мовчки собі!

Попоїв салдат, аж пальчики облизав, та тоді:

— Хараші, бабка, твої жеримовчки,—жаль
только, что маловато.

48. ЗЕЛЕНИЙ ДУБ.

Сів батько з двома синами обідати у лісі.
Узялися до гарячого борщу. Покуштував
одия син—пече.

— Та й дуб же!—каже.

І другий спн покуштував:

— Та ще й зелененький,—каже.

А батько заслухавсь, про що вони балакають, як сьорбоне тоді повним ротом того борщу, як підскочить:

— А щоб же ви, синки, на тому дубові повисли!

49. БАБИНИ ГОРОБЦІ.

— А скільки ви, бабо, піймали горобців?

— Оце, синку, тільки оцього піймаю, та ще дев'ять зостанеться,—то й буде аж десять.

50. ЛІЧІННЯ.

Їдуть з ярмарку.

— Тпру! Стій! Давай, жінко гроші лічпти! Кажи, куди поділа?

— Та що це тобі, чоловіче, так здалося, щоб усе гроші лічити! Ну от: копу за сіль, копу на сіль, та за копу соли кунила, та копу з кумом пропили—от і гроші всі!

— Таб! А гей, воли!

51. НОЧЛІЖАНЕ.

Покрали коней, а ночліжане бачили. От їх на допит.

— Ви винні!—кажуть.

А вони:

— Не знаємо ми нічого! Правда, що ми ходили де-що і гомоніли про що, тільки, коли ми хоч що, або або-що, то нехай нам чорт знає що—от що, а не то-що! А ви кажете, щоб ми там що-що, або або-що

52. ТЕСТЕВІ ДАРИ.

Як оженився я, то дав мені тесть у придане торбу с сьома перегородками: на хліб і на вихліб, на пшоно й на випшоно, на сіль і на висіль..

Та дав іще кобилу таку, що як положити на віз сім мішків порожніх, то з гори ще й біжить!

53 МАЛО ЇСТЬ.

— Ти, бісового сина дочко, по десять разів на день їси! І хліба тобі не настачиш!

— Де ж там по десять разів! Усього по тричі!

— А злічи, сяка-така!

— Снідала-обідала,—раз їла; полуднувала-підвечіркувала—два їла; вечеряла-повечіркувала—три їла. От і все!

54. УГАДЬКИ.

У мене,—каже циган,—три сини, та всі три угадьки: як скаже один, що буде дощ, другий, що змарно, третій, що сояшно—так котрий і вгада.

55. БДЖОЛИ.

Заліз циган на пасіку бджоли піддирати. От чи піддрав, чи ні,—коли це хазяїн прибіга з людьми та до цигана:

— А що ти тут, такій-сякий, робиш?

Та як заходились його періщити—насилу вихопився циган. Тоді як побіг.. А люде гувають:

— А що, чи добрі, цигане, бджоли?

А циган:

— Хто їх зна, чи вони добрі, чи ні! А що мед,—то тяжко солодкий!

Та знов бігти!

56. ЦИГАН НА МОРОЗІ.

Довелося бідному циганові, що ніде й погрітися, а зима була люта. Загорнувся він у неретку (сіть така), сидить, ухналі зубами кує. А далі й каже, показуючи пальцем крізь очко:
— Се ж то тут холодно, а як же воно там?!

57. ТІСНОТА.

Раз їхав чоловік великим шляхом та проїздив поуз верству: коло верстви дорога була на-кочена, то якось він і зачепився. От став тоді, чуха потилицю та й каже:

— Яка ж то тіснота, що ніде й возом проїхати.

58. ГОЛОДНИЙ ЦИГАН.

Прийшов циган до чоловіка, три дні нічого в роті не було, сем'я сидить голодна, а тут жінка хліб з печі виймає, борщ на припічку булькочить. Циган каже:

— Киши-киши, борщину, будем тебе їсти!

— Будем їсти, та не всі,—одказує хазяїн.

А циган:

— Хіба ти не хочеш?

Коли циганча прибігає, бачить: на лаві хліб парує... а попросить сором

— Ідть,—каже,—тату, обідати!

— Обідайте собі сами, а я з добрими людьми побалакаю,

Циганча не йде, кличе вдруге, втретє... Як ухопив циган хліб, як шпурне їм у циганча...

— Нічим мені тебе, сяка така дитино!..

А циганча за хліб та додому. (Клієськ. п.)!

59. ХИТРИЙ.

Пішов один чоловік позичати воза, а той, у кого він позичав, помітив уже його та й каже:

— Та я б тобі, сину, дав та ти, орючи, як рубаєш що, або притісуєш, то далеко дуже од воза одходиш

— Е, ні, дядечку, їй Богу! що рубаю, то все до колеса.

— Тим то, як я тобі давав той раз воза, то все обіддя було порубане! Іди ж собі та більш і не навертайся! (Полтавщ.).

60. ДИТИНА З ПЛАЧЕМ.

Одного разу їхали два купці і зайшли на заїздний двір, а двір держав чоловік простий. Позносили ото вони з воза свої клунки і просять хазяйку, чи не можна достати кавунів за динь.

— Чом не можна?— Можна!— каже хазяйка.

От вона й пішла по кавуни, а хлопчик років п'яти zostався дома і давай ото кричати, що мати не взяла його з собою. А хата поруч із тією, де були купці. Ото він кричав, поки втомився, тоді замовк.

От один купець,—бо їм обридло, що він кричить,—і каже:

— Ну, слава Богу, перестало!

• А хлопчик, почувши:
— Еге, перестало! спочину та й знов буду
(Полтавц.).

61. СТАРШИНА.

Раз обрали собі люде старшину. От і залишався новий старшина; зробився такий пановитий, що й підступити до його страшно. Сидить якось новий старшина на рундуці і бачить, що хтось їде селом. Погукнув старшина на свого небажа:

— Біжи мерщій та спитайся, що воно за птиця така їде через моє село.

Кинувся хлопець миттю доганяти: біжить та гука на проїжджачого, щоб подождав. Стало. Підбіга хлопчик.

— Чого тобі треба?—пита проїжджачий.

— Та наш новий наш старшина звелів спитати, що ви за птиця така тут їдете?

— Скажи своєму новому старшині,—озвався проїжджачий,—що і ти дурень, і старшина дурень.

Вернувся хлопець. Старшина пита:

— А що?

— Та то якийсь знайомий.

— Як?

— Та так: і вас знає, і мене знає.

— Як же він знає?

— Та казав, що й ви дурень, і я дурень.

Замовк старшина. З того часу вже нікого не питався. (Катеринославц.).

62. МАЧУХА.

Обділила мачуха двох своїх пасинків рожного цілим пиріжком, а синові ні одного не дала, та й каже пасинкам:

— А ви же дайте моему синові хоч по половинці (Харьківщ).

63. ЛІНИВА БАБА.

Була собі стара баба; жила вона удвійці з онукою, та не було у їх ніякої худобини, тільки собака та кривобока хатина. Відували вони на світі більш за ліп'яками. Поки онука була мала, то баба ходила на заробітки, копала ріпу, й харчилось навіть усю зіму. А це як онучка дійшла до літ, то й того не стала робити: зовсім стара лінується. Кличуть у-осени люде копати ріпу, а вона й сама не пішла, і онуки не пустила.

— Нащо мені, — каже, — ріпа? В-осени онучку заміж віддам, собака здохне, а сама як небудь: то в зятя, то в родичів переживу зіму.

Але збігла й осінь, прийшла зима, а собака не здиha і онуки ніхто не бере заміж, а їсти вже нічого. То оце тільки зачує було стара, що віконницею вітер стукає, то зараз:

— Вийди лишень, онучко, на двір: старости прийшли.

Аж там нікого нема. Ждали, ждали, а тоді баба й каже:

— Ні зять онуки, ні чорт собаки не бере! Хоч би вже який д'явол на ріпу покливав!

64. РОЗМОВА.

Іде чоловік шляхом із торгу, а другий йому назустріч:

- Здоров!
- Здоров!
- А що?
- Бичка.
- А де?
- У базарі.
- За скільки?
- За сім.
- Прощай—соб. гей!
- З Богом—гей! (Київщ.).

65. КОМУ ВОНЯ, КОМУ ПАХНЕ.

Купив чоловік дьогтю аж на три злотих та й несе його вулицею за мотузок, що причеплений був до мазниці. Ще не далеко відійшов від крамниці, коли це той мотузок—трісь! і увірвався; мазниця гелнула на землю, і дьоготь потік із неї. Віда чоловікові! За останні гроші купив, а тут така шкода! Давай він збирати той дьоготь пригорщами. Де не взявся купчик, ішов поуз, та, порівнявшись з ним, і давай лаятись:

- Ех, ти, хахол! навонял сдесь дьогтем!
- Еге, тобі він воня,—озвався чоловік,—бо ти грошей за його не платив, а я заплатив за його три злотих, то він мені пахне. (Катериносл.).

66. ЦИГАН-КОСАРЬ.

Наяв чоловік цигана сіно косить і назначив йому ціну, яка вже там була, і харч. От той

вийшов косить, та й пролежав уресь день у лісі.
Над вечір прийшов:

— Уже скоїв!

От повечеряв, узяв гроші, та ще й просить сала, а чоловік не дає; він і каже:

— Ну, не дав ти сала, щоб же твоя трава встала!

Коли піде хазяїн на другий день—аж трава в стоїть.

— От каторжний циган!. Щоб було мені йому вже той шматок сала дати, а то пропала робота. (Київц.).

67. РОЗБІЙНИК ТА ЖИДИ.

То був собі один розбійник з хлопцем, та бачить раз—їдуть жиди. От він і каже хлопцеві:

— Візьми булаву та перестріль тих жидів і скажи, щоб гроші віддали.

Хлопець пішов; став на шляху та й каже.

— А давайте гроші!

— Гирсте, які гроші?

— Мені,—каже,—звелено, щоб усі віддали.

А воно таке мале, хоя і з булавою на плечі, то жиди й не дилються.

А той розбійник тим часом зайшов та й став за дубом, та виглянув звідтіль і булаву свою оттаку здорову показує та й каже:

— Віддай, віддай йому гроші!

Тоді жиди:

— Ну, оттакому козакові, то й гроші віддати, а то—чорт знає кому (Київц.).

— 27 —

68. ПОТОЦЬКИЙ ТА ІВА.

А то був дуже багатий пан Потоцький. І в його підданні Іва—і Потоцький його дуже любив: куди, було, сам їде, то вже Іва з ним.

Прийшли іменини Потоцького. Іва приходить:

— Мое вшанування, ясновельможний графе!

— Мое вшанування, Іво!

— Поздоровляю ясновельможного пана графа в іменинами!

— Ну, спасибі, Іво, що не забув!

Виніс йому дуката (три рублі) і дав.

— Ну, а твої іменини, Іво, коли? Я до тебе прийду.

— І! що ви, ясновельможний пане, жартуєте!

— Ні, Іво!.. А що ж ти мені даси, як прийду?

— Та в мене, ясновельможний пане, нічого немає,—що я вам дам?

— Е, вже ж так: я тобі тепер, а прийду—ти мені повинен дати...

От, Іва собі думав, що Потоцький жартує: пішов собі та й забув. Приходить той день, що сказав: Івана там якогось.. Потоцький приходе:

— Здоров, Іво, з іменинами будь здоров!

— Спасибі, ясновельможний пане!

Сів Потоцький, балакає. Сидів-сидів—не дає Іван нічого.

— Ну що ж ти, Іво, мені нічого не даєш?— каже Потоцький.—Ти—мій мужик—прийшов до мене, то я тобі дав три рублі!.. А я граф, ти повинен мені дати п'ятнадцять.

— Де ж я вам їх, ясновельможний пане, візьму?

— Де хочеш бери!

— Та в мене нема, милостивий пане!..

— Е, лайдак, галган! коли нема п'ятнадцять рублів—верни мої три!

Іва—нічого робить—вернув. Потоцький узяв і пішов додому. (Поділля).

69. ПОТОЦЬКИЙ ТА ЖИД.

Приносить жид до Потоцького цетрини і померанці: чи не купе ясновельможний пан?

Узяв Потоцький три штуки.

— Що ж тобі за їх, жиде?

— По десять грошей, ясновельможний пане.

— Що?

— По десять грошей дасть ясновельможний пан...

— Гей,—гуєнув Потоцький, поведи його, покажи йому палац!

Козачок повів по палацу жида. А там палац—то так, як та церква! По стінах патрети понаписувано...

Обводив козачок того жида по всьому палацу. Вернувся.

— А що ж гроші, ясновельможний пане?

— Що?! дурню, жиде!.. А за віщо ти, псявіро, дивився на палац?.. З тебе слідче пів рубля, а я з тебе тільки тридцять грошей узяв... геть! жиди того!

Так жида й прогнали. (Поділля).

70. ПОТОЦЬКИЙ ТА ЛЬОКАЙ.

Потоцький був дуже справедливий: вже що зробить, то зробить яку там байдість, а що спра-

ведливий, то так! І не любив, щоб дурно його пропадало, — бо й скупий таки був. От і дає він своєму льокаєві що-дня рубля на вино: де хоч бери — пляшка щоб йому вже була до столу.

Тільки одного разу обідав Потоцький та й не допив півчарки: хотів вивірити льокає. Сідає Потоцький другого дня обідати, подає льокає йому знову цілу пляшку. Грянув на його Потоцький:

— А де вчорашнє вино?

— Яке, ясновельможний пане?

— Як то яке? Що я вчора не допив!

— Не було, ясновельможний пане!

— Як то не було? А. лайдак, гунцвот, — брешеш!

— Там тільки на деньці, ясновельможний пане, гуща зосталася, півчарки...

— Подавай мені гущу, щоб було півчарки... подавай галгане!

Льокає — нічого робити — поставив йому за свої гроші ще пляшку. Потоцький узяв, одлив собі півчарки та й каже:

— На — це твоє! мені твого, дурню, не треба!

І віддав йому назад цілу пляшку.

— Та гляди, щоб ти мені не плував, дурню — не займав панського добра, а то я тебе батогами одшмарую! (Поділля).

71. ПОТОЦЬКИЙ ТА ЛІСНИЧІ.

У Потоцьких ліси є й тепер здорові, а тоді ще більші були. У його були там і лісничі, і курєвні. То звісно: панський ліс — вкрадуть та й продають.

От, довідався пан Потоцький, що так його ліси переводять: — „Стій же, я вам дам!“ А льокай, що в ним їздив, і підслухав та тим:

— Стережіться, — каже, — братця, бо Потоцький дочувся, що ліс продаєте, то казав, що швидко приїде до ліса оглядати.

Ті лісничі, як почувл, мерщій позгромаджували свіже гідля, свіжі пеньки спігом поприкривали — і ждуть уже Потоцького.

Коли піднялася така хуга: світу не видно — мете!.. А в лісі аж вие. Бачуть: під'їздить якийсь чоловік до куріня, — ксбеняком нап'явся, у простій одежині Зліз з санок; а ті зараз і пізнали вже, що то сам пан Потоцький, та й нічого...

— Здорові, люде добрі, пустіть коло вас погріться!

— Сідай, грійся, — кажуть.

От посідали всі біля багаття, і пан Потоцький з ними, — балакають. Потоцький і каже:

— Продайте, хлопці мені дерева.

— Що? як то: панське добро та щоб ми продавали?! такого доброго пана?..

— Я вам, — каже, — і могоричу поставлю.

— Могорич, — кажуть, — станови — вип'ємо, а дерева не продамо: ми панського добра стережемо як ока!

Виняв Потоцький з саней боклаг горілки — так, може, відрі дві, поставив. Сидять, п'ють... То бач, він хоче їх підпоїти: сам там півчарки вип'є, а їх палуває... Та мужика одуриш!

Попили ту горілку; він такж лізе:

— Продайте, хлопці!

— Та раз тобі,—кажуть,—сказано, невіро, що панського добра не продамо без пана!

Він знову:

— А може б ви, хлопці, продали?..

— Гей хлопці!—гукнув отаман:—а візьміть лиш його—чого воно оця невіра сучється?

Хлопці так і розіп'яли Потоцького, та й давай шкварить. Ушеварили йому, може, з півсотні.

— Ото, щоб ти не підбивав добрих людей на зле діло! Ідь, та нікому й не кажи!

Потоцький знявся—поїхав, та вже нікому й не хвалиться, чого заробив.

Потім того збирає він усю свою службу.

Зійшлися всі. От він велить позвати:

— Позвіть мені отакого—отамана і отаких—лісничих!

Тих кличуть, а в їх уже й душа похолола...
„Оце буде!“—думають.

Прийшли, поздіймали шапки:

— Здорові, ясновельможний пане! Чого ясновельможному графові нас треба?

А Потоцький поздоровкався з ними та й каже:

— Кажуть, що до вас приїздило дерева з мого лісу купувати?

— Приїздило, ясновельможний пане, приїздило!

— Що ж ви йому сказали?

— А що ми йому сказали, ясновельможний графе? сказали—не продамо: ми панського добра стережемо, як ока!

— А він вам що?

— А що, ясновельможний грапе? Горілкою хотів підпоїти...

— А ви ж що?

— Горілку випили, а його батогами вибили!

— Ну, добре, добре! так і треба панського добра стерегти! От же вам за те, хлопці, по дукату! (Поділля).

72. ЦИГАНОВА ВІРА

— Цигане, якої ти віри?

— А тобі якої треба?

73. СКІЛЬКИ ГОД.

Як же мені знати, скільки мені год? Як родивсь, то без пам'яті був; як ріс, то розуму не мав, а як уже до розуму дійшов, то тоді б то й лічити, та багачько літ упливло.

74. БРЕХЕНЬКА.

Як був я ще парубком, а дід тоді ще невеличким був, а батька ще на світі не було, то дідусь було питається:

— А що будем, сину, робити? зима холодна.

То я було діда ражу:

— Поїдьмо, — кажу, — дідусю, в ліс та наруб'ємо дров

— Поїтьмо, так і поїтьмо!

А в нас бичечки невеличкі собі були, так, можна на пригірці було взяти. Поїхали в ліс. Дивлюсь, аж ломачча така велика купа! Я стук сокирою в те ломачча! а ведмідь звідтіля, з того ломачча! Коли я в те ломачча, аж там шестеро яець. Як узяли ми з дідом, то дрюччам на віз

не скотили, та вже я ледві не ледві в шапку забрав: такі великі.

Ото приніс додому. А в нас, як на те, правда, свиня квоктала. От я підсипав під ту свиню, а вона й вилушила мені шість волів, так як соколів. Тоді вже як узяти ми з дідом тими волами поле орати та хліб сіяти.. та і вродило ж добре! Вийдем було з дідом на поле, то те чуже, а те не наше; те чуже, а те не наше!..

Як узяти ж ми женців збирать, так, Боже мій милостивий! що то ми того женця зібрали! аж одну бабу!.. Як понажинала вона нам кіп!.. Боже милостивий, скільки кіп!

А дід покійник і питається в мене:

— Де ж ми, синку, будем скирти складати?

А я кажу:

— Аже ж у нас комін великий; то на коміні скирти складемо, а на печі молотитимем.

Як же вкльонулась та проклята кузька, миші, та так же вкльонулася! А в нас, признаться, кіт добрий був. Як махнув він по комену, як ударить хвостом, а наші скирти та в помийницю!..

А тут уже й батько підріс. Так мати, було, все любить молоко парене, а ми все кисле. То мати, було, по селу парить, парить, а ми в запічку киснем-киснем. А батько, правда, рибалка добрий був: кине удочку в чужу будочку, то й тягне коли не кожух, то свиточку!

От ми й розжились. Так батько каже:

Б. Грізченкo. Веселий оповідач.

— У тебе мати вмерла, а в мене жінка, то поставимо обід.

Як узяли ж ми збирать людей на обід, та з такою умовою, щоб була своя ложка, і хліб, і сіль. От як найшло народу, так, Боже милостивий!—аж два чоловіки. Таь батько й каже:

— Засолим же оце озерце, то влікте щербичку, а на споді буде рибка.

Так ті люде не здякувалисьь.

75. ВЕЧЕРЯ.

— Уставайте, тату, вечеряти!

— А хліб же є?

— Ні, нема.

— Вечеряйте ж, дітки,—я розіспавсь.

76. ГОСТИЮВАННЯ.

— Е! як я в їх була, то там мене гарно приймано: так просили, так не пускали...

— Та куди ж не пускали?

— Та до їх у хату.—А так приймали, таь приймали—все з столу... Так ми посиділи на покуті—знадвору... та й додому пішли

77. ПОХВАЛИВСЬ.

— Ех,—каже парубок, тавцюючи,—ех штани ж мої, штани сині, а ще двое дома в скрині.

— Так скинь же мої, вражий сину, коли в тебе є свої!—каже його товариш.

78. НЕСЕТЬСЯ.

За кріпацтва ще пан один служив десь у місті, і прислано до його чоловіка з його слободи.

— А як же справляється там новий оконом? — пита пан того чоловіка, що приїхав.

— О, то-то пане, несеться!

— Ну що ж? як?

— Все, пане, знизу поли надрізує, та плечі лагає.

79. ПІШЛИ ВГОРУ.

— Цигане, он твого батька повіспли.

— О! пішли наші вгору!

80. ХВОРИЙ.

— Що це тобі спинашу, сталось? Чи то в тебе хвороба яка, гнітючка, чи що? Бо ти ж таки нічого не їси. Чи їв ти сьогодні що?

— Ні, тату. Тільки дали мені мати уранці хліба крайчик, та черствий дуже; от я хотів розмочити його у відрі з водою, та не вліз, — так я його сухим і згриз. Більше нічогосінько не їв.

81. ХВАЛЬКИ.

Купив собі чоловік нові чоботи, жівці перстивів, а дочці сережки.

Настало свято, усі і повбіралпсь у новеньке. Коли це заходе якийсь гість.

Чоловік сів на докуті, чевга ногами, — виставивши нові чоботи; сам хату озирас, а тоді, ногою показуючи (щоб чоботи бачили):

— А чом це у нас,—каже,—хата не метена?

А жінка виставила поперед себе руки, розспир-
тивши пальці, щоб перстині видно було, та й каже:

— Чи я ж не казала?

А дочка замотала головою так, що серезки
зателіпались, та собі:

— Оце лихо! скільки ж разів її на день мести?!

82. ДУРНІ ПРОДАЖНІ.

Одному чоловікові та треба було у місті
купити дьохтю. От, не потрапив він куди треба,
та й зайшов у таку крамницю, де всякі хвиґи-
миґи продають.

Увійшов, мазницю поставив біля ніг та й
дивиться.

А в крамниці тільки один крамарчук, і
питається він того чоловіка:

— А чого тобі?

— А дивлюсь,—каже чоловік,—що тут про-
дається.

— А тобі ж чого?

— Та мені дьохтю.

— Та не дьоготь же, а дурні, дурні, дурні тут
продаються.

Подививсь чоловік на його та й каже:

— Оце ж як тих дурнів здорово купують—
тільки один усього й зостався...

83. НЕОДНАКОВА МІРА.

Невдала жінка напекла негарного хліба та
вже й підлещується до чоловіка:

— Глянь, чоловіче, який бо то хліб гарний— як пух легенький!

Тільки жінка одвернулась, а чоловік гуп її тим хлібом! А вона тоді:

— Оце харциз, ударив, як камінюкою!

84. НАЙМИТІВ ЗВИЧАЙ.

Наймит першого року каже: — „десь господарські воли зайшли*“; на другий: — „чи не бачили де наших волів?“ А на третій—то вже: „—от, десь мої воли зайшли: шукаю сам і хлопців розіслав—і ніде не знайдемо“.

85. МАТЕРИНА НАУКА.

Навчали мене покійна [мати: — „Не радій, сину, чарці!—так я й доси їх слухаю: як дійде до рук чарка, я скоренько її вип'ю і віддам зараз—ні трохи їй не радію... хай їй цур!

86. ДЯК.

— Дяче, дяче! чого твоя сем'я плаче?

— Не всім же співати!

87. СТІЛЕЦЬ.

Як стрельнув у качку,—так і вбив. Так не ідолове ж пірря: саме полетіло і м'ясо занесло.

88. ГАРНИЙ СИН.

— Ей, сину, не роби так, а то будем биться!...

— Тпру!

— А що?

— Що ж, биться, так і биться! (Кролев. пов.).

89. ХИТРИЙ ЦИГАН.

Обіда у коршмі якийсь кулець і подзали йому порося печене. А тут циган нагодився, просить їсти. А кулець:

— Добре! — каже, — Щоб ти найсамперед зробиш поросяті оцьому, те й я тобі зроблю, а тоді вже й їстимеш.

А циган зараз те порося поцілував та тоді:

— А ну, пане, й мене так!

90. НАЯРМАРКУВАВСЯ.

— Тату, на ярмарку всі люде лошат погубили...

— А ти?

91. БЛАЖЕН МУЖ.

Блажен муж до церкви ведуж, а до корчми чим дуж. І зстарівся воюючи, по тих борчмах вочуючи. І купує й наливає, налпває-вишпиває, випиває і куняє, — свого віку дожпиває.

92. НІ СЮДИ, НІ ТУДИ.

Якась пані, не дуже то багата, хотіла поводитись зовсім по панському. От одного разу наїхали гості, вона й покликкала якогось Микиту, що рубав там дрова, чи біля волів порався, і звеліла розносити чаї; а щоб Микита не помилвився, кому поперед, а кому потім, то пані його раз по раз смик та смик за поли: — „Сюди, Микито! Туди, Микито!“ Носить Микита чаї... А далі пані якось не потрапила за поли та за очкур смикнула, а він, гаспидів, та був з заш-

моргом... Зоставсь Микита з чаями посеред хати, мов він спутаний... та, повернувшись до пані:
— Сюди—каже,—Микито! Туди, Микито! От-тепер уже ні сюди Микито, ні туди! (Корсун. п.).

93. ГОЛОВКУ СКРУТИВ.

Циган унадився кудись обідати і вже поміча, що хазійка, як покрає оце м'ясо на тарілці, то кращими кришеничками до чоловіка або до дітей. От циган і пішов на хитроці: почав розказувати, що він горобня піймав—„оттак, каже, головку йому скрутив!“ та хіп за тарілку і крутнув її кращими кришеничками до себе.

94. ГОЛОДНИЙ.

— Мало пирогів!

— Та йи, ненажеро,—отам на печі повна магітра!

— Еге, я не хочу! я думав, що нема!

95. КОТРИ НАШІ.

— Помагай, Боже, нашим!

— А котрі ж ваші?

— Котрі подужають. (Кролев. п.).

96. ЛИХІ ЛЮДЕ.

Оттам, матінко, лихі люди: як напалося на мене все село,—ледві-ледві одгривлась (Лубен. п.).

97. ХМІЛЬ ТА ЦИБУЛЯ.

Здибався хміль з цибулею; перше один одного позневажали, а потім повеличали:

— Помагай, Боже, гірка!

- Здорово, шалений!
- Помагай, Боже, тобі, смаковита!
- Здоров будь, веселый!

98. ПІЙМАВ.

- Тату, я піймав татарпна.
- То веди його сюди.
- Не ведеться-бо.
- То держи його.
- Не держитесь-бо.
- То пусти його
- Та в не пускається ж бо!..

99. ЛАСУВАННЯ.

Коли ласувать, так ласувать — бий, жінко, ціле яйце в борщ!

100. МАТИ Й МАЧУХА.

Рідна мати брехуха: — „І щоб тебе! І бодай тебе!“ А сама вже: — „Ох коли б чого не сталося дитині з мого дурного слова!“ А що вже мачуха, справедлива, ніколи не збреше: — як скаже:

— Я тобі дам! — то вже дасть!.. (Пирят. п.).

101. НАГУЛЯЛИСЬ.

— Оттак, хлопче, ми всю ніченьку прогуляли!.. І нагулялись як!.. Там пани чаї та шцунти п'ють, а ми в пригубнику знай люльки плюндriamo!..

102. ОЧІ.

Приніс чоловік податок, а писарь подививсь у кешу тай каже:

— За тобою ще недоплата. Ти не віддав.

— Ні, віддав.

— Не віддавав!

— От же віддав!

Бачить писарь, що не обдурить, та щоб викрутитися якось,—до писарчука:

— А подай мені очки!

Надів окуляри, глянув:

— Правда твоя: віддав.

Тоді той чоловік:

— От спасибі оцим скляним очам, а ті хоч би й повилазили! (Харьк. п.).

103. НЕ ГРІШИ НА БОГА.

Циган зайшов до шевця, а в того діти на гої час померли. Питається циган:

— А де ж твої діти?

Швець каже:

— Бог забрав.

Просить тоді циган напиться. Той з свого жалю, не дивлячись:

— Он, — каже, — напийсь!

А там шевський квас стояв. Циган язь сорбонує та тоді:

— Не гріши, чоловіче, на Бога. од чортового квасу діти померли!

104 МНЯСО Й САЛО.

Чоловік якийсь бабана смалив, а циган тут погодивсь і намагається: дай та й дай йому сала. Той дав йому. То циган тоді:

— Дай і м'яса!

— Добре, — каже чоловік, — дам і м'яса, тільки скажи одним словом: *мясо й сало*.

Циган і почав: і „мясечко-салечко“ і „мясцо-сальце“ — ні! А далі:

— *М'ясало!* — каже.

Засміявся чоловік і дав йому м'яса.

105. МАЧУХА Й ПАСИНОК.

Мачуха дала на спідання своєму синові чогось ласенького, а пасинові нічого. От, той боїться попрохати, та тільки мугице собі, співає: „Я б і хліб їв, я б і хліб їв!“

— А дубця не хочеш? — гримнула мачуха.

А він тоді:

— Хіба жк уже й співати не можна?

106. ЖИДИВСЬНІ СТРАХИ.

Ішов жид уночі лісом. Аж дивиться, стоїть на шляху розбійник з булавою на плечіх. Що тут робити? Уб'є, а найбільше — гроші забере. Тоді жид зняв шапку, падів на руку й гука:

— Ей, цуєс? Я не один. А що один — то один, а що два — то два: два завжди не один!

Мовчить розбійник і стоїть, з місця не рушить. Жде жид, труситьсья. Далі ще вигадав:

— Ей, цоловице, а пі вазя! бо що два: не один, а собака у мене третій!.. гуджа! куєс! гавх! гавх!

Мов і не чує той — стоїть всю ніч так.. Почало світати, глянув жид, аж то не розбійник з булавою, а пеньок з гілкою. Тоді жид:

— Іхей! спастя з твое, со ти певьок, а то б
знав, як лякати!

107. ТЕРЕШКУ.

— Здоров, Терешку!

— Еге, здоров!.. Хіба не бачиш, що я в новій
сорочці?

— А, здоров у новій сорочці, що мати з рядна
пошила.

— Еге, з рядна, та з достатків: то мати умисне
такі товсті нитки виводили, бо в час цього року
дуже конопли були вродили.

— А чого ж вона така куча?

— Еге! Бо така витекла...

108. ЦИГАН ТА СОНЦЕ.

Нанявся циган до чоловіка косити. От
циганові хочеться, щоб скоріш день мпнав та
щоб їсти несли, то він:

— Сідай, сідай, сонечку!

Та рукою на його, щоб сідало. А чоловік
шуткуючи і собі рукою, буцім одверта сонце і
тав що пройдуть ручку, то знову на те сонце..

А далі циган:

— От,—каже,—біднес сонце вже засмикалн,
а господня все їсти не несе.

109. РІЗДВА І ГОСТІ.

Приїхали до чоловіка на Різдво зять з дочкою.
Ну, погостювали день, два, і три, й чотири і все
спять та й не їдуть. Вже й Водохрища про-

Минуло, масниця наближається, а вони додому й не думають. От чоловік тоді й прибрвав ярміс.. Пішов до отамана, побалакав... От одного ранку свідають, а отаман під вікно:

— А чи нема,—каже,—у вас різдвяних гостей?

— Та ні, нема. А хіба що?

— Та таке й таке діло: наказ прийшов, щоб забірати.

— Ні, Бог милував, нема...

Пішов отаман, а батько:

— Ну,—каже,—діти, треба вам утікати.

Та як же його утікати? Як побачуть, що виїдять різдвяні гості,—лихо буде! І нараїв батько, що він їх у мішках вивезе з села, наче просо везе. От, повлазили вони в мішки, позав'язував він їх, поїхали. Коли це отаман той (а батько та підпрехав його) перестрива їх:

— А ти що везеш? Чи не різдвяних гостей?

— Та ні, це я просо...

— Де? оце?—питається отаман та як уріже ціпком по тому мішку, де дочка, а тоді по тому, де зять. Ті тільки терплять...

— Та оце ж,—каже батько.

— Обидва і цей, і цей?—питається отаман та знов лусь, лусь ціпком, а найпаче по тому мішку, де зять лежав. Ото, як ще разів зо три урізав, пустив їх... Виїхали за царину, повилазили з мішків.

— Оце,—говорить зять,—лихо різдвяним гостям! Ну вже зроду тепер не засидюсь!..

А батько тільки сміється..

110. ДОБРЕ ЖІНКА ГОДУЄ.

То так жінка чоловіка годувала:

— Дано тобі кісточку: хоч тепер оближи хоч на далі бережи!

111. КОВБАСА.

Казав один дядько:

— Що як би ковбасі та крила!.. кращої б птиці не було!..

112. БАГАТА.

У мене одежі-одежі!.. Одна на мені, друга в помелі—от і всі. (Корсун. п.).

113. ПОДОРОЖНЯ.

Скотілося бабі у віст скоромного, а гріх. Думала, думала... Далі вийшла на шлях, сіла й почина собі гарненько сальце плямкати.

Коли їде чоловік:

— А що це ти, бабо, робиш? тепер піст!

— Подорожньому, щиночку, чоловікові не гріх.

114. ЯН ХТО.

Заїхали москалі на заїздний двір і просять вечеряти. Насипала їм наймичка велику миску борщу—впорали вони її—ще, — кажуть. Насипала ще—упорали й ту: третю давай. Ото їдять собі повагом третю, а наймичка лежить на печі і спати їй хочеться добре.

То вона до москалів:

— Та ну вже тріскайте скоріше!

— Чаво трескайтя? Разі ми трескаем? Ми кушасм.

— Е, ні вибачайте! то пани кушають, люде— ідять, а москалі—лопають або тріскають—як хочете.

115. ЯК ШВИДЧЕ.

— Куди твій батько поїхав?

— На ярмарок.

— А коли вернеться?

— Та як поїде на об'їзд, то сьогодні буде, а як навпростець, то хіба завтра.

116. НОГИ БОЛЯТЬ.

— Синашу, піди стовчи пшона на кашу!

— Ох, мамо, ноги дуже болять!

— Синашу, йди їсти кашу!

— А де ж, мамо, моя ложка велика?

117. НАЙМИТ.

До хазяїна нанявсь наймит та вніхав косити. Ото приїхав та й розмовля з тією торбою, що з харчом була:

— Торбо, що в тобі?

— Хліб та цибуля.

— Стати!

А хазяїн і послав на підслухи, та як довідався, як наймит розмовля з торбою, посила наймицькою другу.

— Торбо, що в тобі є?

— Ковбаса, сало, паляниці, квиці.

— Косити!

118. МОСКАЛЬ.

Падав москаль з черешні та:
— Соломи, — кричить, — соломи!
А як упав: — Ні, — каже, — не нада вже.

119. НЕ ДО СОЛИ!

Ішов парубок з базарю — сіль ніс у торбі за спиною. Коли це весілля. Він дививсь, дививсь та як ушкварить і собі танцювать! А сіль з торби сиплеться. От тоді музика гра та й приспівує:
— Ой, парубче, сіль сиплеться! Ой, парубче, сіль сиплеться!

А той, гасаючи:
— Тепер мені не до соли, коли грають на басолі!..

Було ж йому од батька, як прийшов без соли.

120. ТРИ БРАТИ.

Жили собі три брати, — такі багаті вони були! — і не вмів вони по панському балакати, а як то бажалося вміти! От і пішли вони до панського будинку слухати, як нани балакають. Найменчий брат підбіг під вікно та й почув два слова: *ето ми*; середній підбіг, — почув багато: *ні за сьо, ні за то*; старший підбіг, почув: *так тому й бить!* От, і пішли вони.

Ідуть, — аж мертвий чоловік на шляху лежить. Стали й дивляться на його. Коли тут становий іде та зараз до їх:

— Це ви, — каже, — вбили чоловіка?

А брати й думають:— „Як же його балакати? Вже ж із становим треба по панському“. Зараз менчий і починає: знав він тільки два слова, зараз їх і каже:

— *Ето ми!*— каже.

А становий:— „За що ж ви його вбили?“

Середній брат каже:— „*Ні за сьо, ні за то*“.

А становий як крикне:— „На Сібір же вас!“

А старший брат:— „*Так тому й бить!*“

І попроварили тих братів на Сібір. (Сумськ. пов. Хар. губ., с. Нижн. Спр.).

121. БРЕХУН.

Був у нас чоловік Петро і такий веселий та на вигадки здатний, що краю нема. Як почне вигадувати, то й не переслухаєш. От одного разу і стрілися десь наш багатирь Колодій з Петром. А вони один одного дуже не любили. От Колодій, щоб поглузувати з Петра:

— Чого ж,— каже,— досі нічого не збрешеш?

А той:

— Е, ніколи брехати: треба додому махати та вози запрягати та полову везти. А то за слободою чумаки стали, а в їх волі цохворіли, так за мішок полови по два мішки соли дають.

Так й пішов собі додому. А Колодій і собі мерщій до волів, запряг пар зо три, навантажив половиною. Їздив, їздив за слободою— нема ніде чумаків. Вертається вже увечері,— коли сидять люди під хатами і Петро там. Він до його:

— Що ж ти, такий-сякий, мені збрехав? Де ж твої чумаки?

А Петро:

— Адже ти сам казав, щоб я збрехав, чого ж причепився тепер?

Так Колодій аж розсідається, — лютує, а люде регочуться.

122. ЧУЖІ НОГИ.

Ішов п'яний циган в ярмарку у нових чоботях, упав на шлях та й заснув. Поки він спав, хтось уже й зняв чоботи. Прокинувсь він, протер очі, позіхнув, глянув на ноги раз, удруге:

— Не мої це, — каже, — ноги, хоч як — не мої. Бо ж мої в чоботях були, а ці без чобіт. (Харьк. п.).

123. РОЗУМНІ ЛЮДЕ.

Два рабини зашабашували в корчмі у жида, одправили свої борокути, посідали за столом і сидять мовчки.

Аж увіходить наш чоловік та й питається у шинкаря:

— А хто то?

— А то ж два рабини.

— Та що ж вони сидять мовчки, — нічого не говорять?

— Ет, Іване, — говорить жид, — і на що питать? Хіба про віщо такі розумні люде мають розмовляти? Що один з них добре знає, те і другий знає, а чого один не знає, то й другий не знає.

124. ЖИДІВСЬКЕ ОПОВІДАННЯ ПРО ВІЙНУ.

— Як ішли наші жидки на війна: як не один, так два, як не день, так ніч. Питаються люде:

— Кудою ви йдете?

— Турського царя воювати!

І звеліли, щоб усі своя собака замикали, бо буде військом йти! Всі своя собака позамикали, тільки мірошник свого кудого собачко не замкнув, бо воно в млині борошно їло. А як ішло наше славне та хоробре військо через гребля, а тут як вискочило те куде собачко, як стали наші жидки утікати, з греблі чим-дуж скакати! Хто не боявся, то той трошечки за гребля держався, а хто боявся, то в річці зостався. (Волиць).

125. САЛДАТ.

Пішов один парубок на службу, прослужив дев'ять місяців. Прийшов додому та й ходе по селу, а мати угляділа, вибігла з хати та й гука на його:

— Свинку! свинку! чого ти ходиш? іди в хату!

А він:

— Да чорт вас знасть, где ви живьоте. (Славяносерб. п.).

126. СТО ВОЗНІВ.

Росказував один парубок:

— Як ішов я вчора лісом, — то ж то страховини мені було! . Ледві втік!

Питаються його:

— А що ж там таке?

— Та мабуть аж сто вовків як поженеться за мною?

— Овва!

— Чого овва! Хоч не сто, а з півсотні було!

— Та їх і в лісі стільки нема.

— От же й не вірять! Я ж кажу, що мабуть штук з десяток гналося...

— Та ну бо, не брешь!

— Та хіба б я брешь? Я ж кажу: як на поліг за мною вовк...

— Та де ж ти його бачив?

— Ну, їй-Богу ж по за кущем щось: шелесть... шелесть... (Кролевец п.).

127. ПЕРЕХВАТИВ.

— А я вже перехватив!

— Як?

— Та ззів окраєць хліба, та дві паляниці та решето гнилиць

— Потроху ти їси!..

— Та так—сього-того по макітерці, то й годі з мене.

128. ЗНАЄ.

— А знаєш?

— Знаю.

— А догадавсь?

— Який біс! (Канев. п.).

129. ВОЯКА.

Як була в мого' батька семинаста кізка...
А я повів її на базарь та й проміняв на вона.

Та як зробив на того коня сідло: попруги почепив личані, а стремена дубові... І зібрався я в дорогу,—татар воювати, християнську кров обороняти. Та як надів на себе два кожухи, а третю свиту та четверту бурку; як сів на коня, як повернувся округ себе,—так такий молодець, мов той годований кабанець!..

Ото й поїхав... Іду дорогою, накривши шапку відлогою; іду по під горою; коли як гляну-погляну,—а на тій горі татари з нашими тнуться та рубаються, аж у їх ремінні шаблянки бряжчать. Я такий був молодець, що як не злякався та відти! Пру, не оглядаючись, за вітром, а це де не зявся найясніший король та й кричить:

— Здоров був, Ігнате! Чи це,—каже,—ти?

— А як же,—кажу,—я, найясніший королю!

— Куди ж ти,—каже,—так прудко втікаєш?

— Так собі,—кажу,—за вітром.

— А чи не хочеш ти,—каже,—часом татар воювати, християнську кров обороняти?

— А як же,—кажу,—я того дуже бажаю!

Тає він узяв та й настановив мене отамапом до обозу: до одного возу. От я сів під тим обозом, під одним возом, та галушки й варю. А тоді нам на харч по гарцю гречаної лупи давало. От я варю та й варю. Коли зирк на гору, а відти татарин стидкий та бридкий, пиватий та вусатий, на мурій кобиляці та так до мене й пре! А я вмів тоді по татарському говорити. Підскочив він до мене та й пита:

— Шурдю-бурдю?

А я кажу:

— Галушки варю!

— Штринь-бринь?—питає.

А я кажу:

— Гречані!

Він тоді як вихопе з піхви ремінну шаблюку, як рубонé мене та нею по плéчix... А вона мені тричі коло шиї обкрутилася та по губах —бринь!.. Я такий був молодець, що й тута не злякавсь. Як ухоплю луб'яну гармату (пушку), а в ту гармату галушку, а на панівку юшку, як стрельну: ререп посередині його мимо!..—аж пилок схопився, а татарин так крізь землю й провалився!

Так отак ми воювали, християнську крөв обороняли, ворогам на поталу не давали, слави собі превельми-великої здобували! (Харьк пов).

130. ВОВЧ.

— А чого ти, вовче, у хлів заглядаєш?

— От! для твого теляти та й у хлів не заглядати!
(Радом. п.).

131. ЗБРЕХАВ.

— Павле! твоя кобила плавле!

— Брешеш, Антоне,—то ж вона тоне! (Кролев. п.).

132. ЧОЛОВІК ТА ПИСАРЬ.

Ішов писарь у гості. Обув нові чоботи—маленькі та чистенькі—звісно, як у писаря. А воно саме тільки перейшов дощ, і скрізь по вулиці калюжі були. Не хочеться писареві чоботи закаляти, підійшов до калюжі та й не знає, як

через неї йому перейти: перестрибнув би, так дуже широка. Коли йде чоловік. Писарь і гука:

— Візьми мене, перенеси на той бік!

Не хотілося чоловікові на собі ситого писаря тягати, та нема чого робити—треба послухатись, бо свій писарь: уже ж не без того, що доведеться того чи цього до його вдатися. Узяв, посадив до себе на спину та й поніс. Як вийшли на серед калюжі, писарь і каже:

— Ну, братіку, як наймуть мене знову за писаря, то я тобі цього не забуду,—подякую.

— А хіба ж ви вже тепер не писарем?—питається чоловік.

— А хіба ти не знаєш?—каже писарь,—адже сьогодні другого наняли.

— Еге!—каже тоді чоловік, ну, нехай же тоді, як наймуть вас знову за писаря,—тоді й на той бік перенесу!

Ссадив писаря в калюжу, а сам подавсь далі.

133. ЧАБАНИ ТА ЗАГОВІНИ.

Це, кажуть, у старовину чабани такі були нетямущі. Звісно, живе по степах, усе з вівцями, нечасто й людей бачить,—то де йому знати? Ну, так отакі чабани та й почули, що люде перед Великоднем загівляють. Почули та й послали одного в слободу розпитатися, як то і коли. Ну, приходе посланець до попа:

— Коли,—каже,—нам батюшко, загівлять?

— Коли ж?—каже,—завтра Великдень!

Той підібравши поли та до своїх! Тільки забачив та шапку на гирлигу та:

— Загівляйте! загівляйте! Завтра Великдень!
(Харьк. пов.).

134. ПОТРЕБА.

Їде чоловік, коли це хтось гука:

— Дядьку! дядьку! стривайте,— щось треба.

Той став, жде, дума, чого йому треба. Коли це прибігає той з істиком:

— Орю в бісового сина, та ні об віщо й по-чухатись,— дозвольте хоч об віз! (Полтавщ.).

135. ЯК КРАЩЕ.

Їде чоловік степом-дорогою, зустрічають його розбійники. Один каже:

— Заріжмо!

Другий каже:

— Повісьмо!

А той чоловік:

— Робіть,— каже,— люде добрі, як лучче! (Харьк.).

136. ДОБРІ КОСАРІ.

Косили два косарі: батько та син.

— Ой,— каже батько,— як ми мало викосили!

— Е,— каже син,— ви старі, я молодий,— кому ж тут було косити?

Але сіли вони полуднувати.

— Ой,— каже батько,— як вже ми багато ззіли!

— Ге,— відказує син,— і ви мужик, і я мужик,— чи ж не було кому?

137. ДОБРИЙ ЦИГАН.

Іде циган шляхом, коли спить п'яний чоловік.

— От,—каже циган,—ще йому хто, борони Боже, чоботи здійме, а він і не вчує. Так чоботи у бідного чоловіка й пропадуть.

Узяв, стяг із його чоботи та й пішов.

138. ВІДНІЛЯ ШАПКА.

Їхав раз собі панок до міста Бучача, та и вострів перед тим містом жидка, що їхав з Бучача. Пан подивився грізно на жиду та й питає.

— Жиде, ти звідки?

— З Бучача,—каже жидок, не знімаючи шапки.

— А шапка?—гукнув пан сердито.

— Ну, шапка теж із Бучача,—відказує жидок та й поторохтів проз панську колясу.

139. ЦИГАНОВА ПОМИЛКА.

Ішов циган через село та й побачив коня, прив'язаного до плота. Зараз його за поводи, відпинає та й хоче сідати. Аж тут вибігла жінка з хати та й кричить:

— Гей, цигане, що ти дієш із нашим конем? а геть!

— Пек, пек! а я думав, що то кобила,—каже циган, кинув віжки та й подався собі.

140. ЛІНИВА НАЙМИЧКА.

Ліниву наймичку вночі господиня будила:

— Гей, Насте, вставай! чи чуєш, дзвонять—горить!

(А то в сусіди занялася шопа).

— Але ж бо, господине,—каже з просоння лінива,—Бог з вами; це мені в ухах дзвенить.

141. ГУСИ Й СІНО.

— Іване,—каже жид,—дай гусям сіна.

— А хіба ж гуси сіно їдять?

— Ну, коли траву пасуть, то чому б і сіна не могли їсти?

142. НЕ МОЄ.

Загубив чоловік торбу, а в їй була сокира, ковбаса та паляниця. А москаль ішов іззаду та й знайшов. Наздоганя того чоловіка, а той і пита:

— А що, ти не находив торбинки?

— Какой?

— А в їй сокира, ковбаса та паляниця.

— Е, нет, я нашол мешок, а в ньом тапор, какое-то кручоное мясо да пірог.

— Е, це не мое!

143. ЦИГАН ТА ХАЗЯЇН.

Був собі один такий хазяїн, що ото прийдуть робітники снідати він і каже: „Сип їм разом і обідати!“—Поїдять вони ще трохи. „Сип їм,— каже,—заразом і вечеряти“.

А що вже вони там взідять? Ото поїдять разом, він їх тоді весь день на роботі мордує, каже: „Ви вже й пообідали, й повечеряли!“ Хіба який води одвернется налитися.—От і нанявся до того хазяїна циган. Уранці посідали снідати. Посідали.

— Сип, — каже хазяїн, — тепер ще їм і обідати.
І пообідали вони.

— Давай же їм заразом і вечеряти!

Насипала наймичка й вечеряти. Повечеряли вони.

— Ну, тепер, — каже хазяїн, — ідіть на роботу!

— Е, — каже циган, — добрі люде, як повечеряють, так і спати лягають. Лягайте, хлопці!

144. ДЕ БАГАТО НЕВІСТОК, ТАМ УСЕ БОРЩ СОЛОНІЙ.

То було в матері дві невістки. От варють вони раз борщ. Мати, як приставляла його, то й посолила; а старша невістка не бачила та й собі. Ось убігла й менша, одставляла той борщ, не покуштувала та й собі додала. От посідали обідати. Сьорбонула мати борщу, аж він такий, як ропа... Мати зараз на старшу невістку:

— Ти солила?

— Та посолила, — каже,

— А щоб тебе!

— Та й я, мамо, солила, — каже менша.

А батько:

— За вами і борщу до діла не поїси.

145. БІДА З ВОЛАМИ.

Пристав москаль до нашого у прийма. От той і посила його десь волами, а той москаль не зна, що йому й робити. Ну, старий запряг; сів той на воза, — „цабе!“ та й поїхав. Іде та сам із собою говоре:

— Вот проклятії лошаді! Как зачньош іх запрягать: і черезседельнь падтяні, і завозжай, і зануздай да тагда паняй! То б іде бил, пока іх запряжьош! Добро, — каже, — бичкі! завьол іх ровно, пошикал-пошикал да і павхал! Вот вам рожкі пасаділ, Бог вам хвостік прічепіл!.. Цабе, бичкі!

От він так цабекав-цабекав, поки воли його в річку затаскали, а там зірвалися з ярмом та й подались. Він тоді, де б швидче за іми, давай іх лаяти:

— Вот, — каже, — чортови бикі! Дабро лапшадка: завозжаешь еіно і правішь куда захател. А еті черті, ніколи іх не астановішь! Чорт вам рогі пасаділ! Чорт вам хвасти прічепіл!

Лаявся-лаявся так, сидючи на возі доти, що вже й волів тих не видно стало. Вибрався так-сяк з річки, пішов шукати воли. Іде йому чоловік на зустріч:

— А что, братец, не відал ти тут чертей рагатих?

— Яких там чортів?

— Да вашіх же валов.

— Які ж вони на масть?

— Да чорт іх знаєт, только вот у ніх на шеях бревно лежіт.

— Що то за бревно?

— А вот што у ему восем дирей верчоних, а адна далбьоная.

— Та це ярмо, — каже той.

— Да чорт ево знаєт, — ярмо там ілі бревно, — прападі ано с рагатими чертями!

Плюнув, пішов та більше й не вертався в прийми, а воли ті сами додому втрапили. (Харьківц.).

146. ГЛУХИЙ, СЛІПИЙ, КРИВИЙ ТА ГОЛИЙ.

Ішли раз глухий, сліпий, кривий та голий через ліс. Аж каже глухий:

— Слухайте,—щось затріщало!

А сліпий каже.

— Глядіть,—то розбійники!

На те кривий:

— Утікаймо!

А голий:

— Бо нас обдеруть.

147. НЕ ЗРОЗУМІВ.

Питався наш чоловік москаля:

— Коли в вас Великдень?

— Ну,—каже москаль,—велік день в Пєтровкї.

— Та ні-бо,—каже наш,—коли Воскресення?

— У нас каждую неделю воскресенье.

З тим і розійшлися, не порозумівшися.

148. ДОБРЕ ПОПОЇВ.

Прийшов я до однієї хати,—там пироги ліплять. Прийшов до другої,—там пироги їдять. Прийшов до третьої та й води напився.

149. ДОБРА ЖІНКА.

Я собі як голову змию в суботу, то знов аж у другу суботу, а своєму чоловікові все то на Рїздво, то на Великдень, то на Рїздво, то на Великдень.

150. ЦИГАНОВА ОБІЦЯНКА.

Знайшов циган мед у дуплі, але високо на дереві.

— Ей,—каже,—Боженьку! Коли б я на це дерево вліз,—то з того воску, що там, до церкви свічку всукав би таку завбільшки, як я сам.

Поліз тоді і якось таки видряпався. Наївся меду добре там тоді й каже:

— Чим будь Бога одурити, аби душу засолодити. Скоро те сказав,—як гупне додолу.

— Ай,—каже,—Боженьку! Як же ти—нічого жарту не знаєш! Я то так пожартував, а ти за правду взяв.

151. НЕМА ХЛІБА.

Прийшов старець до багача та й просить хліба. А багач тоді пироги їв та й каже:

— Іди, дурний, я сам хліба не маю, бачиш—пироги їм.

152. ВИСТАНЕ ХЛІБА.

— Отже вистане нам хліба!—каже заможний хазяїн при кінці передновку до жінки.

— Е, бо я паляницями надолужала,—каже жінка.

153. ТРОЄ ЯЄЦЬ.

Казав пан своєму хлопцеві:

— Звари мені троє яєць і так звари, щоб доварив і не переварив. Як же зварив, то пообчищай і принеси.

Перегадом приносє хлопець до пана одно обчищенє яйце.

— А ті ж де, що ти одно тільки приніс?— питається пан.

— Та де,—каже хлопець,—поїв!

— Як же то поїв?

— Та так! Став я яйця варити, так не знаю, чи вони ще не доварились, чи вони вже й переварились. Ну, я взяв одно, розбив,—а воно ще не дуже вкипіло, ще не доварилось; став я куштувати та и випив його. Ну, тоді ще трохи поварив, розбив друге—це вже бачу так наче доварилось. Обчистив та кидь у рот та й зів.

Та те кажучи, кидь у рот ще й третє яйце та й те з'їв.

154. ЛЮБЛЯТЬ.

— Як мене, мамо, хлопці люблять!

— А як?

— В спину та ще кулаками.

— Добре люблять! Кулаками голублять.

155. НЕОХАЙНА ГОСПОДИНЯ.

Одна жінка занехаяла діжу, що вона й на діжу не похожа: около і в середині вершків на три позасихало кісто, хліб не вдається. Чоловік її лає:

— Чого такий недобрий хліб? Чом не так, як у людей?

Вона відказує:

— Е, біс батькові твоєму! У людей святять діжу па рік разів із десять, а в нас ізроду не святилась,

— Так треба покликати та посвятити.

Ну, й повликали. Під ведить діжу та при-
казує:

— Діжа, діжа! треба тобі віхтя та ножа, а ха-
зайці батожжа!

Чоловік:

— Ти чуєш, жінко?

А вона:

— Еге, молись, чоловіче, та бий поклони!

156. СТРАШНИЙ ЧОЛОВІК.

Била жінка мужика, він заховався під піл
та звідти:

— А чого ти, жінко, за мене йшла, що я такий
страшний?

157. ВЕЛИКІ ВІВЦІ.

Їхав раз панок із міста до дому нанятими
кіньми та все хотів розмовляти з підводчиком,
а той недуже то був балакучий.

— Що то, хлопку, там на гужа пасе се?

— А де, пане?

— Ну, то не відзіш,—то там на гужа!

— Та то ж, пане, вівці!

— То такі со(н) у вас вівці! То як у нас
вівці—такі со(н), як тен кунь добри, альбо то
еще як тен вул добри! То со(н) вівці! А то що
то у вас—вівці!

— От які, пане, великі у вас вівці, а в нас—
такі, як ото ви бачили!

Їдуть мовчки.

— Але до ж ти, хлопку, ніц ні розмавяш? Треба аби цось цікавего панові розказал, цось подзівнего, цо тутай у себе маць, панові показал.

— Та цо тут, пане, в нас є дивнего? Ото ж бачили, які вівці.

— Але цось визначнего мусіш знаць про свої країни, аби пану повядал.

— Да тут, пане, є в нас річка...

— Річка, но хлопку?

— Нетекою зветься; да така вже проклята річка, цо хто хоч трошечки скривдить, збреше б то, вже тая річка його не знесе — втопить!

— Втопить но, хлопку? А чи далеко єст та річка?

— Та ще верстов з пять буде.

Мовчать.

— А я, хлопку, цось знов за ті вівці.

— А цо, пане?

— Та то цо я мовілем про ті, цо со(н) у нас вівці, так оні не со(н), як тен кунь добри, альбо то єще, як тен вул добри, але так як тен вовк добри! Такі со(н) вівці!

— Ото, пане, які великі вівці, а в нас такі, які ото ви бачили.

Мовчать.

— А далеко, но, хлопку, єст та річка?

— Та ще, пане, верстви зо три буде!

— А я ще, хлопку, цось знов за ті вівці.

— А цо, пане?

— Та ті вівці не со(н) такі, як тен вовк добри, але так, як тен пес добри!

— От, пане, які великі вівці, а в нас — оттакі-сінькі, як ото ви бачили!

Мовчать.

— А далеко, но, хлопку, ест та річка?

— Та ще, пане, мабуть з верству буде!

— А я, хлопку, цось знов за ті вівці.

— А що, пане?

— Та ті вівці не со(н) так, як тен пес добри, але як то у вас вівці, та такі і в нас вівці.

Мовчать.

— А оце, пане, й річка тая, що Нетекою зветься!

— А то ж, хлопку, рілля! Ой, хлопку, як же то ти збрехав!

— Та ні, пане, а бачите, — річка та всохла тає, як ті ваші вівці. (Київщ.).

158. ЛИТВИНИ ПОЗДОРОВЛЯЮТЬ.

Литвини хотіли поздоровити пана. От наварили горщик кулаги та йдучи порадились казати так: один скаже:

— Будь здоров!

А другий додасть:

— Із жінкою!

Третій:

— Із дітками!

Четвертий:

— Із домом твоїм!

А п'ятий:

— Із благодаттю!

Б. Грінченко. Веселий оповідач.

Ото прийшли до пана і підходять один за одним. Перший каже:

— Будь здоров!

Та тільки що підступив до пана, а задній і наступив йому на волоку від постола. Цей упав і горщик розбив та й крикнув, розсердившись, на заднього:

— Щоб ти пропав!

А задні один за одним і почали:

— Із жінкою!

— Із дітками!

— Із домом твоїм!

— Із благодаттю! (Чернігівщ.).

155. ЛИТВИН ТА НАШ ЧОЛОВІК.

Десь у лікарні лежав литвин та наш чоловік. От литвин стогне швиденько:

— О-хо-хо! о-хо-хо! лишечко!

А наш поважно, коли не коли застогне:

— О-о-х, ли-и-щечко!

А литвин усе скоренько. От наш слухав-слухав та й каже:

— За проклятим литвином і стогнати не вправишся!.. (Чернігівщ.).

160. САЛДАТИ СВАТАЮТЬ.

Назнали салдати, що в старої баби гроші в. Прийшли та й сватають її. От почали горілку пити, а один салдат і каже:

— Давай, бабка, запайом!

— Шпівайте, голубчики, шпівайте!

От він почина:

— Бабка, бабка,

Де тваї деньгі?

Рано-рано!

Де тваї деньгі?

Ранесенько!..

— Што ж ти, бабка, не атпайош?

Баба й заспівала:

У курничку

Під штовпчиком!

Рано-рано!..

Під штовпчиком.

Ранешенько!..

От тоді салдат за лопату та до грошей.

Другий ждав-ждав:

— Што ета ево так долга нету?— пайду пазаву!

Пішов та й нема його.

А третій посидів та й каже:

— Што ані там сідять? Пайду пазаву!

І той побіг.

Тоді баба ждала-ждала—нема.

Коли огляділась, аж нема казанка з грішми—
сама ямка. От тобі й посватали! (Харківщ).

161. СМЕРТЬ.

Один хвилософ, чи й богослов, казав промову над одним помершим паном:

— Що це лежить?—Тіло.—Чого ж воно лежить?—Бо їх благородіє вмерли.—Чого ж вони вмерли?—Бо душа з тілом розсталася.

О, смерте, смерте, сухоребрице! Трясця твоїй матері! Не дурно тебе латинці називають *mons* (морс): бо як морнеш кого, то й ноги задереш!

162. ВИЩЕ СТРИБНУВ.

Стояла в Києві коло Лаврської дзвіниці купа людей і дивувалася, що така дзвіниця висока.

Підійшов до них москаль, подивився та й каже:

— Хоч і висока, а я підстрибну вище від неї.

— А ну-ну,—сказав один чоловік.

— Давай карбованця!

— То що—й дамо, аби підстрибнув так, як кажеш.

Узяв москаль, тоді й підстрибнув як на я́коть, а люде й питають:

— Що ж ти?

— А що,—каже москаль,—нехай вона хоч так підстрибне! (Вороніжськ. губ.).

163. ПОБАЛАКАЛИ.

Іде базаром пан і зайшов туди, де люде свині продають. От пан баче, що у кожного мужика лежить на возі свиня, він і каже: „що мужик, то й свиня“. А мужик баче, що як пани йдуть, так за їми й собака біжить, от він і каже: „що пан, то й собака“.

164. ОДНАКОВО.

Поставили салдата в одній баби в хаті. От хоче він їсти. Баба й питає:

— Чого тобі, служивий, дати: чи хліба, чи пирога?

А салдат:

— Всьо адно, бабка, чи хлеб, чи пірог: дай-ка бабка, пірага. (Чернігівщ.).

165. МУЖИК ТА КУПЕЦЬ.

Увійшов мужик у крамницю та й гука до крамаря:

— А подай лиш мені оту банку з канхветами!

Той і подав. Мужик понюхав-понюхав та:

— Ні не такі,—давай оту!

Той переменя. Мужик знову, понюхавши, не вполюбав.

— Подай он аж оту!—знов гукає. Крамарь, уже розсердившись, переменяє і третю. Не донюхався й звідсіль нічого мужик, постановив банку та й іде з крамниці. Взяло зло крамаря, що дурно панькався скільки часу, то й кричить на мужика:

— Куди ж ти? а гроші давай!

— За що?—питає мужик.

— А за те, що нюхав,—відказує крамарь.

Мужик вернувся, виняв гроші з кишені та й стука об стіл. Постукав, постукав, та й сховав. А крамарь тоді:

— На що ж ти сховав гроші?

— А як же?—відказує той,—яка купля, така й плата: я понюхав—ти послухав, от і бвпти. (Чернігівщ.).

166. МАТИ Й СИН.

Мати боялась за свого сина, щоб, бува, не скоїлось з ним якого лиха. От раз улітку йде

Він з хлопцями гуляти до ставка, а мати, побачивши, й гука:

— Іди ж, сину, гуляти та Боже борони піти купатися, бо як утопишся, то тоді й додому не надходь! (Чернігівц.).

167. ДУРНИЙ ПАРУБОК.

Питається дівка в парубка:

— Що в тебе в кишені бряжчить?

А він: — Бублик та хустка.

168. СТАРЕЦЬ КАЗКИ КАЖЕ.

Прийшов старець, ночувати проситься. От ті люде й кажуть: „А будеш нам усю ніч казок казати?“ Він каже:— „Буду“. Ті дали йому повечеряти, а тоді й кажуть:— „Ну, кажи ж казки!“ А він: „Повечерявши та спати лягати: було б вечеряти не давати!“

169. КАВУНИ ТА ШТОЛІ.

Коло шинку стоїть селянин возом—кавуни та дині продає. Підходить до його москаль і питає:

— Што, дядько, кавуни, што-лі продайош?

А той йому:

— Еге, на споді кавуни, а зверху штолі.

Зверху, бачте, були дині, а на споді кавуни.

170. ДІД ТА БАБА.

Десь, кажуть, дід та баба посварились про між себе і наважились одно до одного не балакати. Але ж це не надовго заклали: баба не витерпіла начувши губи сидіти, вона й питає старого:

- Старий, чи то ти учора чхнув?
- То що?— понуро озивається той.
- То здоров!— ласково відмовляє баба.
- То спасибі!
- Тоді баба:
- Ха-ха-ха!..

А дід не витерпів та й собі за нею. Та вже й помирились і почали балакати.

171. РОЗМОВА.

- Архипе!
- Га?
- А ти був коли у Кпіві?
- Хто—я?
- Еге ж.
- А хіба що?
- Та я, бач, так питаю.
- То наче б то й був... Ну, а ти, Юхиме, був?
- Хто, я?
- Еге ж.
- Хе! а як би не був, то й не питав би тебе про це.
- Ну, й що ж ти там бачив?
- Га?
- Що ти там бачив, питаю,
- Що я там бачив?
- Еге!
- Все.
- Хе!

172. СТАРЕЦЬ ТА ПОВОДАТАРЬ.

Ідуть старець з поводитарем. А поводитарь і каже:

- А граків стільки!
- Ого-го!—каже старець.
- А хіба ти бачиш?—пита поводитарь.
- Та ти ж кажеш,—одказує старець.

173. ДВА ЗЛОДІЇ.

Увійшли у церкву два злодії. От стали обдирать коло престолу святі речі, і один, достаючи підсвішника, ступив на престол ногою. А другий йому:

- Куди ти нечистою лапою!—то ж гріх!
- А той відказує:
- Хоч лапа нечиста, аби душа чиста.

174. САЛДАТ З ПОЛОТНОМ.

Тягне москаль полотно з тину, кричить баба. Стяг, тоді:

- Пращай, бабка, злом не памінай!
- Баба навздогінці, так куди ж його наздогнати! Клене його тоді баба:
- А нехай тебе, препоганий, перша куля не мине!
- А салдат:
- Врьош, бабка,—добраво челавека пуля не вазьмьоть.
- Та бодай ще ти й дзвону Божого не почув!
- А салдат:

— Што мне, бабка, твой звон—ека невідаль!
Лишь би я во паходе барабан слихал.

— А що б же ти зозулі такий-сякий не почув!

— Вот! Мне в матушке Расеї і одуд запайот!

175. ЯК ІВАН ПОВІСИВСЯ.

Був собі чоловік Іван. Дуже гірко йому жилося. „Піду,—каже,—та сам собі смерть заподію!“
Ішла баба дорогою. Аж бачить, на дереві коло шляху Іван висить.

— Іваночку, голубчику! а що це ти наробив!—
заголосила баба.

Коли придивляється та й каже:

— Ге, та як же кумедно завісився, що пустив
мотузок попід пахами: добрі люде так за шню
вішаються.

А Іван озивається з дерева:

— Та спитував і я,—каже,—за шню,—коли ж
дихати не можна!

176. ГЛУХИЙ КУМ.

— Добридень, куме!

— Нехай не рие!

— А чи ти жив-здоров?

— Отам лежить за тином.

— А твоя жона?

— Нехай не буде дурна!

— А твої дітки?

— Там не було ніде дірки. Мила тобі свинка—
мила мені городинка.

177. ПАН ТА БРЕХУНИ.

Колись пан жив та такий, що не любить у города їздити і балакати по панському не вмів, усе по нашому. От і пристали до його: „Поїдьмо та й поїдьмо до Петербургу!“ Довго не хотів той пан, а далі поїхав. Заходить у якусь гостинницю, чи що.

— Що вам завгодно приказати—снують коле його жевжики-лакейчуки там, чи що.

— Та нічого,—каже той пан, і сів собі мовчки. Аж ось приходить туди і його знайомий та все з панами. Посідали обідати. От і почали ті пани в брехні пускаться: той бреше так, а той так, а один і собі:

— Я—каже,—в Парижу не таку рибу та язика їв: риба—як бугай, а язик—насилу вдвох на підносі принесли.

Всі слухають, дивуються та розпитують,—мовчить тільки той пан.

— А чого ж ви мовчите, чого ж нічого не кажете? про що думаєте?—питають його.

А пан одкашлявся, втерся та й каже:

— Я,—каже,—думаю про те, що щоб воно було, як би хоть і оцей пан та забрехав ще отим здоровенним язиком? Мабуть, було б цікаво!

Всі замовкли, а пан дообідав і поїхав додому, та більш уже й не приїздив у Петербург.

178. ПОМИРИВ.

Зїхались на заїздний двір два станові, і обидва були в одставці. Слово за слово і доба-

лакались до того, як вони були становими в одному стані, а другий послі. От один і каже: — Як був я становим, то кращого людям і не хотілось: всі мене любили й поважали, та було й за що: я ні одного чоловіка й словом не обідив.

А другий вислухав та й говорить:

— От же мені жалілись на вас і раділи, що я заступив на ваше місто: — „Зразу, — кажуть, — полегкість стала“.

— Та то вам збрехав якийсь ворог, неправда, я вже це добре знаю, — почав знов казати перший.

На цю розмову трапився чоловік з того ж таки самого стану. Побачили його одставні станові та й питають:

— А скажи нам, дядьку, котрий з нас був кращий становий? — ти ж нас знаєш сбох.

Зняв чоловік шапку, вклонився та й каже:

— А вже ж знаю: кому ж вас і знать, як не мені?.. та... та... — та й став чоловік.

— Та ти кажи сміло, — котрий з нас був кращий, не сумлювайся! — промовили станові.

— Та я не сумлюю, — каже чоловік, — а думаю, як би вам по правді сказати. Хіба так? — та й почав: — Були, каже, в мене віз і сани, і стояли вони в повітці, в тій, де стояла й моя кобила. Стояли, стояли та й давай сперечатися. Віз каже — Я був легший кобилі; а сани кажуть: Ми були легші. Спорили, спорили та тоді до кобили: Скажи, будь ласкава, що тобі легше возить: чи віз, чи сани? — А стара кобила покрутила головою, подумала, та й каже: — І ти погань,

і ти погань.—Бувайте здорові, панове, піду, бо мене кум дожидає.

Та й пішов з двору.

179. ДОБРИЙ КІНЬ.

— Чого ти дядьку, дорожишся за коня? він же якпй маленький!

— Е! хоч маленький та старенький!

— Чого ж він такий худпй?

— Гу, ти б був не худпй, як би вворваний!
Купи, хліб їстимеш!

180. СВИНЯ.

Було це діло як раз на Великдень. Один чоловік заколов порося к посвяченому. Наготовила ото жінка в ночов'ята паску, порося, сало, крашанки і ще де-що, і чоловік поніс до церкви святити. Посвятив під паски та друге їстиво, люде мерщій за свячене і чим дуж до господи розгівлятись. Ухватив і цей чоловік своє свячене і теж, мов би наввипередки з ким, рухнув додому. Біжить ото він шляхом, теліпає ночов'ятами, а порося й випало з ночов'ят, та прямо у грязь—льольоп! Озирнувся чоловік та: „Тю-тю на тебе, гаспидське порося!“ Далі нахилився, витяг його з грязі, обтирає та й приказує—„Як кажуть, то воно й правда: свиню святи, а вона в грязь лізе“.

181. ПОЛЕГШАЛО.

Була собі така ледача жінка, що ніяк не хотіла вовни прясти. Каже:

— Щось мені, чоловіче, нездужається; перечула я через люде, що як би ти узяв оцю вовну, що на печі, та попалив, мені б полегшало.

Чоловікові, звісно, шкода жінки: підпалив він у печі і давай ту вовну шмалити. Як пошмалив уже з половину, то вона тоді:

— Бач, як на печі вовни поменшало, то й мені полегшало. Годі вже, чоловіче, шмалити, а то мені й на свиту нічого не зостанеться.

182. БУВАЛИЙ ЧОЛОВІК.

— Здоров, куме!

— Здоров!

— А що, був у Марнополі?

— Був.

— А кораблі бачив?

— Бачив? Ще б пак! я їх їв.

— Та вони ж дерев'яні.

— А я думав, що це та риба, що навхрест лежить та море держить.

183. ШЛЯХТИЧ.

Один шляхтич, як небуло нікого в костьолі, молився святому Антонію:

— Свенти Антоні, чи даш, о щоць проше?

А титарь, що назнарошки сховався у вівтарь:

— Чого?— каже.

— Пеньондзи (гроші), свенти Антоні!

— Не дам!

— Чому ж то, свенти Антоні?

— Бось кеп! (бо ти дурень)

— Свенти Антопі! даць не далесь, о цо просілем,
а кпіць не клай: естем шляхціц, мам шабле
і своєї ці кживди помще!

184. ТЮТЮН ТА ЛАДАН.

Дав чоловік жінці з гривню грошей та й каже:

— Гляди ж: купи мені тютюну!

А саме діло було під Святий вечір. От та,
звісно жіноче діло, купила свічечку, ладанцю,
прийшла додому та й накадила в хаті. Аж ось
і чоловік приходе:

— А що, купила тютюну?

— Та ні,—каже,—купила свічечку та ладанцю
та оце й наладанила трошки.

— Ладанила, ладанила!.. Ладанила б тебе лиха
година! Завтра годовий празник, а тютюну ні
в зуб! (Катеринославщ.).

185. ПОЛТАВСЬКІ ПАНИЧІ.

— Здорові,—каже,—діти!

— Ми,—кажуть,—не діти, а полтавські паничі.

— Чого ж ви на печ?

— Та нема матері дома.

— Де ж вона?

— Пішла по слободі по під віконню хліба добувати.

186. П'Є ЦИБУЛЬКА ВОДУ.

Іхало два чумаки. Один віз рибу, а другий
цибулю. Ото як де стануть кашу варити, то
один дає рибу, а другий цибулю, а пшоно—то
вже порівно. Ось той, що цибулю дає, ще й ви-

Хваляється: ось то його приправа мов лучча, а що там твоя риба! То це як поїдять, він зараз до води та:

— П'є цибулька воду!

А той слуха це раз, слуха вдруге, а в третє дума: питиме твоя цибулька воду!

Та й не дав риби, а наварив сам собі. Попоїв той з самою цибулею каші, до води—аж не те!

— А що, — питає товариш, — п'є цибулька воду?

— Чортового батька без риби питиме! Давай знов удвох варити, та нехай уже лучче риба п'є!
(Катеринославщ.).

187. ДОПИТАВСЯ.

Підносе пан чоловікові чарку горілки та й пита:

— А що добра?

— Та не розібрав, пане!

Пан йому другу.

— А що, — пита, — яка?

— Да така, пане, як і перша.

Пан йому й третю.

— А що, яка? розібрав тепер?

— Та хто його зна, пане, — мов би така, як і друга.

— А, бодай тебе! ти в мене всю горілку вип'єш.
(Катеринославщ.).

188. САЛДАТ ТА ДИТИНА.

А то в однієї жінки та був на квартирі салдат. От раз її не було дома, пішла кудись, а дома

востався хлопчик; вона ж там загайлась так, що воно й виголодалось. Як на те москаль їсть хліб. От хлоп'я, щоб як небудь москаль дав йому хліба,— а просити, може, боялось або соромилось,—давай співати:

- Мати хліба не дає! Мати хліба не дає!
Думка, що москаль почує та сам йому дасть.
А москаль як закричить:
- Што ти, падлец, арьош?
А хлоп'я тоді, паче розсердившись:
- У своїй хаті та не можна й хліба співати.

189. В ГОСТЯХ І ДОМА.

Був один пан у гостях і добре там гостював: їв усякі страви і пив усякі вина, і так нагостював, що не чув, як його й додому привезено. Прокинувся він та й кричить:

- Лакей! вина!
- Нема, пане.
- Ну то пива!
- Нема й пива.
- А де хіба я?
- Дома, пане.
- Ну, так давай води!

190. СИН ТА МАТИ.

Прийшов син додому п'яний, а мати знає вже його, та й сховалася на піч. А він і каже:

- Боїтесь, мамо?
- Боюсь, синку,—каже вона.
- То ж то! Треба, щоб страх був!

191. ЧОЛОВІК ТА ЯСЛА.

Плете чоловік у хаті ясла та й пита жінку:

— А що, жінко, чи так?

— Так то так, та з хати як?

Воно й справді: як ти ясла з хати винесеш?

192. ДОБРА ПЕРЕПЕЧАЙКА.

Зайшов раз десь чоловік у хату і баче, лежить на столі окраєць хліба, та так його мудро перепечайка умедила, що йому й шкоринка на палець одстала. Він і каже до хазяйки:

— Та й добра перепечайка! бач, під шкоринку хоч пальця засунь.

— Е, це, козаче, ще матуся пекла, а як я, то хоч два.

193. ХАЗЯЙНОВИТА ЖІНКА.

А то одна жінка задумала паляницями торгувати:

— Купи, — каже, — чоловіче, мішок борошна, — буду пекти паляниці та на базарі торгувати.

Чоловік дурний і послухав, купив. Вона як утяла!.. Винесла на базарь — нікому й дурно не треба. Приносе назад.

— Ні, чоловіче: на паляниці нема ходу — люде: бубликів та й бубликів! Іди, чоловіче, товчи в ступі паляниці, а я буду сіяти та бублики пекти.

Напекла, понесла — теж нікому не треба. Приносе назад.

— Ні, чоловіче, і на бублики нема ходу — люде: кваші та й кваші! Іди товчи, я наварю кваші.

Наварила діжку, прив'язала йому за плечі.

— Ну, неси ж на базарь, торгуй, та гляди: у тебе родичів до чорта, то ще дурно пороздавш.

Взяла кочергу та на землі й написала хрест:

— Цілуй, божись, що нікому не даси!

Він, дурний, і нахилився цілувати хрест, а кваша через голову й вилилась. Вона й давай кричати:

— От бісів син! з таким чоловіком і поживи на світі: як схотів, так мішок борошна й перевів!

194. ПАН ТА МІРОШНИК.

Заїхав пан у млин та:

— Здрастуй, мірошник!

— Здрастуйте, пане!

— А чія ето мельніца.

— Та чие, пане, засипано, того й мелеться.

— Да нет, я спрашівваю, какая ето деревня?

— Та всяка, пане: есть і дубина, есть і осичина.

— Да нет, я спрашівваю, кто у вас старшій?

— А, вам старшого? Паняйте ж на край села, то там вам буде нова хата, а старі ворота і собака Жучка, а в тій хаті живе баба; од неї у нас нема нікого старшого.

— Да нет, я спрашівваю, кто у вас вищій?

— А, вам вищого? аж айгон стоїть тополя, — од неї у нас нема вищої.

— Ех, дурак, я тїбе по уху заеду!

— Заїдьте, заїдьте, пане, мати і вареників наварять.

Плюнув пан і подавсь.

От на другий день набрав той мірошник вівса, вивіз на ярмарок та порозставляв лантухи скрізь по колоді. Набіга на його знов той пан:

— Што ето ти прадайшош—авьос?

— Ні, пане, не ввесь—ще й дома есть.

— Да нет, я спрашіваяу, пачом он?

— Та он, бачте, каже, по колоді.

— Да ти, дурак, не вчерашній?

— Ні, пане, мати казали, що ось скоро мені вже тридцять два годи буде.

— Ну,—каже пан,—з тобою счепись, то й ярмарок пробалакаеш.

195. ЦИГАН ТА ЖУРАВЛІ.

Послав пан цигана однести пару журавлів до другого пана, та дає йому ще й листа. От циган вийшов у степ, аж угорі деь курлюкають журавлі, а ті, що у його в руках, і собі до їх озиваються.

— А що, хіба в тебе там батько є?

А журавлі дужче.

— Ну, так лети погуляй, та не барись.

І пустив одного. Вже він ждав-ждав того журавля, нема його; пішов він з одним. Приходе й отдає панові те письмо і журавля. Пан прочитав письмо:

— А де ж,—пита,—другий журавель?

— А в письмі, пане.

— Як то?

— Та це ж вам от один, а другий у письмі записаний, от вам і двоє.

196. ЦИГАН ТА БДЖОЛИ.

Каже раз чоловік циганові:

— Коли хочеш меду, так полізь, он там я у вербі бджоли назнав, то піддереш: тільки пообіщай що—небудь Богові, щоб Бог поміг.

От циган зараз:

— Святий Миколаю, поможи мені, я тобі свічку таку поставлю, як кінська нога.

От зліз, а бджоли як обаранили його, летить він з верби. Бебехнув та й каже:

— Жди тепер, Миколаю, свічки хоч три годи!

197. ГОРОД УТІК.

Стояв салдат на часах, зайшов у свою будку та й заснув. А вночі якісь шалтаї йшли та й затаскали його з будкою,—він і не чув коли,—верстов за три. От він прокинувся—зирк-зирк, аж нема города, геть тільки мріє.

— Що за біс,—каже,—і приказу не було, а город увойшов! (Катеринославщ.).

198. САЛДАТ ТАНЦЮРА.

Ідуть два салдати ярмарком та й набачили, що жінки полотна білять та сорочки перуть. Зараз і змовились покрасти. От один як майнув по ярмарку та й знайшов шаповала: ходе той в своєю брунькою. Салдат до його:

— Пажалуста, заграй міне.

— Як же я тобі заграю?

— Да вот как нібудь, а я тібе приплачу.

Привів його до ліси, зачепив бруньку за пакілець та брунь-брунь, смика її: — Отак, — каже.

Той шаповал давай брунькать, а салдат у боки та:

Увесь свет прахаділ,
Такіх музик не ваділ...

Баби дивляться й роти пороззявляли, а другий салдат уже підлазе до полотен... так спину видно. От танцюра йому й гука, під танці наче:

Ей, Ільку,
Прігінай спінку!

А далі баче, що тому Ількові вже нікуди брати, бо повні руки набрав, він ізнову:

А жіноча рубаха
Да ні тот лі мешок?
Рукава зав'язі
Да што хоч палажі.

Дає тому на догад. Той тоді убгав усе в жіночу сорочку, рукава зав'язав та й подавсь.

199. ЖІНКА-ГУЛЬВІСА.

- Жінко!
 - Чого?
 - Чи ти корову доїла?
 - Доїла.
 - А молоко де діла?
 - Поїла.
 - Чом же ти мені не залишила?
 - Трясця тобі, болячка тобі, вражому сипові!
- Бач, його ще молоком годуй!

— Та брешеш жінко: три дні, як я вже корову продав.

— Е, мужиченьку, то ж то вона тим і не ревла, що її дома не було вже.

200. ПОДІЛИЛА.

Мати-мачуха, поклавши по-троху каші пасинкам, останню всю віддала синові своєму, приказуючи:

— А ти, Марочку, вишкреби хоч горщик.

Так мов вона більше пеклується за пасинками, ніж за сином. А Марко:

— Якого ката тут вишкрібати, коли каші повен горщик!

201. ПЕРЕБРЕХАВ.

Росхвалився москаль перед мужиком своїми церквами та й каже:

— Е, брат, яка в нас церков большая! А дзвін такий, що й хата поміститься; а як задзвонять, то за п'ятдесят верст чутно!

— Е, — озвався мужик: — а в нас така церква, що батюшка верхи об'їздить на сірій кобилі!

— От, ка-зна-що — перебив москаль, — та який же у вас дяк, що його чуть на всю церкву?

— Е, там такий голос, що на кожних дверях стоїть по два чоловіки та викидають голос лопатами, а то б зовсім люде поглихли.

202. МЕД.

Купив чоловік бідний у городі меду, а мачуха поїла його та на дітей звернула: — нерідних

двойко було Звернула та ще й побила. От вони плакали-плакали, а тоді одну й каже:

- За віщо це нас мачуха біла?
- Та, — каже — за мед.
- А бачив ти, який той мед?
- Пі... кажуть — такий, як решето.
- Пі бо, такий, як журавель.

203. НА ТОМУ СВІТІ.

Їде бідний мужик дорогою, а пан їде шістьма кіньми й питається його:

- А звідки ти, чоловіче?
- А він каже сміючися:
- З того світу.
- А що ж там наці батьки роблять?
- А що ж, вельможний пане, панам усюди добре: сидять собі в казанах, а бідний мужик дрова рубає та під ними палить.

204. ПАРА ВОЛІВ.

Мужик один з другим заложився, і каже один, що буде з паном обідати.

— Ну, добре, як пообідаєш, то я тобі пару волів дам.

Приходить до пана, вклонився низенько:

— Пане, я ще нікому про те не казав, але до пана прийшов питати: щоб коштував отакий шматок золота?

І показав йому на руку. Пан зрадів, думає: „оце щастя: треба його пригостить добре, то не мине те золото моїх рук.“ — І крикнув, щоб йому

принесли горілки, напоїв його; дають обідати, той сідає й обідає з паном; пан аж горить, хотів би дізнатися, де той шматок золота. От і пита:

— Ну, де ж твоє золото? що як би його принести?

— Та що ж, пане, в мене нема, я питаю, що б він варт, як би його мати?

— Ото дурень!

— Я не дурень, пане, коли таким способом виграв пару волів.

І розказав йому, що то за штука й узияв з свого товариша пару волів.

205. ДАВ ШАГА.

Дав чоловік старцеві шага, а другі давали йому хто по денежці, хто по полушці, більше не давали. Старець зрадів та так дякує щедрому чоловікові. От чоловік і почав чванитися своїм добрим серцем, і що-разу, як зустріне того старця, зараз і пита:

— Адже я дав тобі шага?

— Та дали, паноче, поздоров вас Боже з жінкою й з дітьми!

Знов зустріне:

— Адже я дав тобі шага?

— Та дали, паноче, поздоров вас Боже з жінкою й з дітьми!

Отак щедрець той усе пита та й пита, вже аж набрид тому старцеві. От раз якось знов, може, вже в двадцятье, знов питає в того нещасного старця:

— Адже я дав тобі шага?

Старець як зіпоне на його:

— Дав же, дав, щоб ти не дїждав так давати в твоєю жінкою й з дїтьми!

Перестав добрий чоловік питатися старця від цього разу.

206. ЗЛОДІЙ ЗАБЛУДИВ.

Забравсь у комору злодій та й потяг мішок сала. А хазяїн дочувся, що хтось пораяється в коморі, та туди—там його й застукав:

— Чого ти сюди заліз?

— Заблудив.

— А сало ж на віщо взяв?

— Ну, ти ж кажи!

207. МУЖИЧ ТА ЖИД.

Було це десь на переправі через велику річку, от хоч би через Дніпро. Було там багато всякого народу. Був там і жид,—ходить собі і нюха табаку; а мужикові давно хочеться понюхати, та нічого: просив він у жида, так не дає жид. Дивиться мужик—ходить якась пані і теж такп нюха табаку з табатирьки. Він би й у пані попросив, та не сміє. Думає, думає, що йому робить, а табак аж кортить понюхати. Не втерпів та до пані:

— Пані, позвольте—не во гнів вам буде, взяти у вас табаки на понюшку.

Пані дала йому. От мужик і повернувся до жида та й каже:

— От, бач, і пані, та не така свиня, як ти,—дала табаки.

208. ЧОМ БАГАТО ВОДИ У МОРІ.

Погнав чоловік до моря напувати волів. Не п'ють води, а він усе поверта їх до неї; а далі їй каже:

— Що за біс, чом вони не п'ють? Здається вже й пора б. Ке лиш, сам нап'юся.

Ухопив раз—солона; хлеснув удруге—мов і солона, і гірка.

— Е,—каже чоловік,—тим же її й багато, що її ніякий біс не п'є.

209. МАЗУР.

Мазур сів на коня, та нілк не сяде, все ссунеться. От він і молиться:

— Ох, Господи, поможи; Мати Божа, поможи! всі святі, допоможіть!

Та як напружитья,—так і опинився на другому боці. Та тоді:

— Та ну бо вже! не всі відразу!

210. ШЕНЕЛІЯ—ЗЛОДІЙ.

Ночував салдат у баби та їй поцупив там щось. Почала баба шукати та їй знайшла у салдацькій шенелії загорнено.

— На що ж ти, службо, взяв?

— Што? как? Смеєш ти салдата парочіть. Пайдьом сейчас к капітану!

— Та цить бо вже, цить!—каже баба перелякавшись—ти, службо,—добрий чоловік, то шенелія твоя—злодій.

211. ВИПРАВИВСЯ.

- Та й дурний же ти який, панебрате!
- Е, так великий!

212. ОДИНАКОВО ЇЗДИТИ.

- Ляше, ти блудиш.
- Чорт його бери! Однаково їздити. (Київщ.).

213. НЕВМІЛА ГОСПОДИНЯ.

Обідав циган у чоловіка. Подали борщ, кашу. Циган був добре голодний та як заходився біля того, то так наївся, що вже край. Коли це господиня подає ковбасу пряжену. Горе циганові: ковбаса аж пахне, лоскоче в роті, а їсти нікуди. Тоді до господині:

- Е-ех! — каже, — уміла, господинько, годувати, та не вміла давати!

214. ДОБРА КОЗА.

Шукав жид свою козу в лісі та й знайшов, що вже її вовки розірвали. То він тоді:

- Ай коза! ай коза! Хоч розорвалась, та не подалась! (Чернігівщ.).

215. ТРИ ДУМКИ.

Віз мужик на ярмарок пана з жидом; тільки дорогою вісь поломилась, мусіли заночувати серед шляху.

- Ну що ж, ласкавий пане, — каже мужик, — я з того не винен, що така причина впала, але вже тепер кладіться спати, де хочете.

Ну, пан положився на килимку під деревом, жид на возі, а мужик, хурман той, біля коней, на облозі (наглядати, щоб часом коней не покрадено). Ну, нічого, літньої пори ніч тепла, а зоряно так, що не надивитись! лежать усі троє та й думають кожен своє. Пан лежить, дивиться на небо та й медитує:

— От же й на небі не однаково: одні зорі менші, другі більші, знати б то шляхетніші, благородніші. А цікавий би я знати, за кого ж місяць проміж зорями: чи то за короля, чи то за попа?

Мужик дивився, дивився на небо та й каже:

— Хороше, Господи, як хороше на небі святому! а все ліпше, що небо так високо, а то люде й небо помежували б: вельможні та дужі забрали б більші кутки, а иншим би менші достались, а як кому, то й нічого б не досталось.

А жид позирнув угору, покрутив головою та й помислив:

— Гіт!—а що то, як би в мене стільки кербелів було, скільки зірок на небі? ой вей мір! може б і на процент не давав!..

216. ЛІНИВІ ЛЮДЕ.

Лежать чоловік із жінкою в саду під яблуною, а на дворі дуже душно—пече, аж в'ялить; чоловік і каже:

— От добре б було, як би оце яблуко впало просто мені в рот саме!

А жінка:

— І хочеться ото тобі говорить у таку спеку!..
(Херсонщ.).

217. ДОБРЕ ДУТЬ, ЯК ДАДУТЬ.

Прийшов салдат у шинк, а люде чай п'ють.

— Ех, вот би чайку папіть, да баюсь, штоп не абжечся!

— А ти,—кажуть,—дми!

— Да! добре дуть, як дадуть! (Харьківщ.).

218. ДОПИТАВСЯ ЖИД ЗЛОДІЯ.

Украв злодій у жида козу, взяв на налигач та й веде. Той його наздоганяє:

— Гей, слухай! слухай! На що ти взяв мою козу?

— На мотузок.

— Але за що ти її взяв?

— За роги.

— Але, питаюсь я тебе: що я тобі впнен?

— А хіба я з тебе правлю?

219. ЦАПКА.

Був собі такий москаль захожий,—зайшов до нас та й живе. Та яєось і вскочив у шкоду: у когось там щось украв. Згвалтувався народ:— Проженімо його,—кажуть,—геть, щоб його тут і не було в нашому селі.— Дак де тобі: „На що,—каже, мене проганяти, я ж таки з ваших і родом, і по вашому й балакати вмію“.

— А ну-ну,—кажуть йому—як же то ти вмієш? А що це?—показуючи йому на чобіт.

— Чаббт,— каже.

— А це яє зветься?— питаються, на горілку показуючи.

— Гарелка.

— Ну, а оце що?

— Сякіра,—хутенько москаль озивається.

— Добре мовиш,—кажуть на його,—а ну ж іще скажи: що це в тебе?—та й показують йому на його ж бороду.

Москаль тик-мик: не знає, що йому казати. Сказав би він борода, так не знає, чи так воно по нашому буде, чи ні. Думав-думав та й згадав, що наші москалів, сміючися, кацапами звуть,— та як гукне:

— Цапка!—каже.

— Ще б пак не цапка!—важуть йому.—А ну лиш іди собі з Богом та більше до нас не приходь! Та й випроводили його.

220. ДОБРА КУХОВАРКА.

Казала невістка:

— Чорт його маму знає тую свекруху! Вона варить борщ у такому покотелі, як відро, та всенькій (увесь) і поїдять, і ще їм мало, а я зварю в малюсенькому, то більше половини зостанеться.

221. БІДОЛАШНА БАБА.

Пішла стара баба до дерева й почула, що там вичитували, як то на тому світі буде плач та скрежет зубів. Іде вона з церкви та так гірко плаче. Зостріває її чоловік:

— Чого ви, бабо, плачете?

— Та як же мені, синочку, не плакати, що прочитали в церкві, що буде на тому світі плач і скрежет зубами,—а чим же я скреготатиму, коли в мене ні однісінького зуба нема?!. (Поділля).

222. БАБИН САЛДАТ.

Привели салдатів у село та по кватирах і розводють. От один іде в ту хату, куди сказано, та тільки на поріг та як крикне:

— Трепечись, бабка: твій салдат ідьоть!.

Так та бідна так перелякалась, що тільки жива. (Полтавщ).

223. ТАНЦЮРИСТА ДІВКА.

— Чого ти, дівко, танцюєш?

— Адже ждесь музики та грають. (Чернігівщ).

224. ПШЕНИШНЕ.

— От біда!—каже жінка.—Все на житному та на житному сидимо. Скоро свято,—хоч би паляниць пшенишних напекти. Хоч би ти де вкрав, чоловіче, пшенишного борошна!

— Тю на твою голову!—каже чоловік—Ще що вигадай! Та ж люде знають, що в нас нема пшениці, то зараз угадають, що крадене.

— І, чоловіче! Та я так його снечу, що ніхто й не добереться в його смаку—чи воно пшенишне, чи житне!

225. ЧОМУ ЖИДИ НЕ ХЛІБОРОБИ.

— Іцку, чого жиди не хочуть бути хліборобами?

— Ну, прошу вельможного пана, як би вони панові були хліборобами, то хто був би панові жидом?

226. ЧИ ДАЛЕКО ДО СЕЛА?

— Дядьку, а дядьку! А скільки верстов буде до села?

— Та хто його зна!.. Як ваші коні не потомлені, то верстов з дванадцять буде, а як потомлені, то й двадцять набереться.

227. ЗІМА ЛЮТА.

— Ой, то-то, куме, зіма люта буде!

— Невже?

— Страшенні морози будуть!

— Та ну?

— Так буде холодно, що аж-аж-аж!

— А ти звідки те знаєш?

— Бо ж у мене кожуха нема.

228. КОНІ ЖАЛІС.

Їде чоловік, наздоганяє бабу: несе на плечіх великий клунок, ледві тягне.

— Сідайте, бабо, я вас підвезу трохи!— каже чоловік.

— Ой, спасибі тобі, синочку!

Сіла та й держить той клунок на плечіх.

— Та вам же тяжко, бабо, клунок держати,— положіть його на віз.

— Е, дай тобі, Боже, здоровля, що мене везеш, а то ще таку вагу на віз класти! Треба ж і коні пожаліти.

229. МОСКАЛЬ ТА МАЛЯР.

Москаль до маляра:

— Що ти малюєш?

— Бога.

— Намалюй мого батька.

— Чи ж я твого батька бачив?

— А Бога ти бачив?

230. ДОБРА БАБА Й САЖОТРУС.

На селі ще ніколи не було сажотруса, і люде його не бачили. А то раз ішов він на село до пана коміни трусити. Іде л'сом, а баба гриби збірає. Побачила його, що такий чорний та страшний—певне чорт. А саме тут стежка розбігалась на два боки. Сажотрус і питається:

— Бабо, скажіть, якою стежкою ближче до села. чи правою, чи лівою?

А баба:

— Воно б правою й ближче, але бо там на кінці села стоїть хрест... то вже йдіть лівою, хоч і далі.

231. ПІВ БІДИ.

Була собі жінка та така скупа, не жалувала чоловіка: сама ласеньке їсть, а тому—хліб сухий. От купила одного разу ковбасу, та так, щоб чоловік не знав. Половину злізла, а половину заховала в хижці. Та все ходє та п'є воду. А чоловік і питає:

— Чого це ти, жінко, все воду п'єш?

— От напала якась біда, так і п'ється вода!

А чоловік і помітив: мабуть воно щось є!
Та з хати, мов за якимсь ділом, та нишком у хижку, та намацав там тую ковбасу та й ззів.
Увіходить у хату, а жінка знов до водянки:

— Оце якась біда, що п'ється вода!

А чоловік:

— Та й я ззів пів біди,—дай і мені води.

Жінка й не туди то, до чого він говорить.
Згодом кинулась до ковбаси, аж там ні крихотки.

232. ШВАЧКИ.

— Що ваші дівчата роблють?

— Шиють та співають.

— А мати що роблють?

— А що ж? Порюють та плачуть.

233. ГАРНО ПРИПРОХУЄ.

То завів до себе один господарь беседу в свято. Посідали гості за стіл, поставлено перед їми м'ясо, а господарь і припрохує:

— Іжте, гостоньки мої любі! Ріжте собі печінки, крайте собі серце!

234. ЖЕНИХ.

Виріс уже парубок здоровий, та все не хоче женитися. Батько його вмовляв, умовляв, щоб одружився, а далі ще й кума на поміч покликав.

— Та оженися, сину!—той важе.—Доки ж парубкуватимеш? Що ти собі думаєш? Це ж по

всьому світу! Коли прийшов до літ, то мусиш оженитися. Твій тато чотирма роками за тебе молодчий був, як оженився, а Бог його благословив, — щасливо прожив стільки літ із твоєю мамою.

— Еге, — каже розумний син, — а з ким же я буду женитися? Добре було татові, що вони по-сватали маму, а я з ким женитимуся, з чужою?

235. ЧОМУ ДО КОРЧМИ ХОДИТЬ.

— Чому ти, Грицю, все до корчми ходиш?

— Ну, — говорить, — звісно чого, бо корчма до мене не прийде.

236. НЕ СХОЧЕ.

— Куме! на що бо ви вашого сина жените? Та то ще дитина, воно ж іще дурне.

— Ба, кумоньку! То ж то й добре дурного оженити, бо як до розуму дійде, то сам не схоче.

237. НИКОЛИ РОЗБІРАТИ.

Стояли влітку салдати на селі, а далі вже треба їм було виходити.

— Слиш, бабка, — каже салдат на свою хазяйку, — завтра в паход, штоп рано всьо татово било.

То та вже баба встала рано-ранесенько: наварила, напекла, нагодувала салдата, — раде що випроважає. Коли це як затуркотить тарабан, як схопиться салдат та як почне пхати в ранець і своє й хазяйське, і своє й хазяйське. Баба репетує:

— Що ти, служивий, чи не здурів? Куди це ти мов добро забіраєш?

А він як визвірився:

— Стану я,—каже,—роздивляться тепер, што твайо, а што майо,—так і в паход не паспею. Та й подався.

238. ЦИГАН ПРОСИТЬСЯ НА НІЧ.

Просився циган до хазяїна на ніч:

— Прийміть мене, мій хазяїне, на ніч, та не самого, а з сімейкою. Та там нас небагатечко: от тільки сам та сама, та він та вона, та дідуньо з бабунею, та татуньо з мамунею, та я, та жінка моя, та діточок двох маленьких, трое більшеньких і той Іван, що несе ковбан, і той Данило, що несе точило; а ще не всі—в п'ятеро в вівсі.

239. ПОВЕРШИВ.

— Так що, що він мене бив? А я його лаяв: лаяв-лаяв, лаяв-лаяв, аж поки налаявся!

— А він же чув?

— Де там!

240. ПАЛИЦЯ.

Прийшов один жид до корчми і мав собі гарну палицю. А в корчмі сиділо два чоловіки та й давай чіплятися, ні сіло, ні впало, до жида

— Дивись,—кажуть,—це нашого старшини палиця! А де це ти її взяв, жиде? Украв, га? признавайсь!

Жид мовчить, уже й злякався, хоч палиця та не крадена, а його власна. Коли саме на це виходить старшина до корчми. Тії причеши зараз до його.

— А правда, то ваша палиця? Чи не вкрав її жид у вас?

Старшина глянув на палицю: та й гарна ж! І закортіло йому ту палицю відняти.

— А й справді це моя! Де це ти її узяв, жиде?

А жид уже оханувсь, питає:

— Чуєте, пане старшино,—то ваша палиця? Візьміть, як ваша!

Старшина бере.

— Так,—каже жид,—добре! У нашім селі злодії обікрали церкву і тую палицю там покинули, забули; а люде дали її мені, щоб я йшов у світ: хто буде казати, що то його палиця,—той церкву обікрав.

Старшина доді туди-сюди... Та що робити? Не то палицю віддав, а ще й заплатив жидові, щоб нікому не казав.

241. ГАРНИЙ ЧОЛОВІЧОК.

— Чи не крав ти?

— Та крав.

— А жінки чи не бив?

— Та бив.

— А пакостів сусідові чи не робив?

— Та робив.

— Може й постів не додержував?

— А боронь мене, Боже! Чи я ж невіра.

242. НЕ ВТОРОПАВ.

Украв салдат у хазяїна леміш та й сховав у свій ранець. А жінка й кинулась:

— Де, чоловіче, леміш?

А чоловікові не хотілося шукати, бо вже був вечір і спати лягали. Так він:

— А там де-небудь. Хай завтра вранці знайдемо.

А салдат лежучи почув та собі й думає.

— Вот шельмец! Как его он узнал, что леміш у ранце? Он колдун!

Та як хазяї послули, встав тихенько, виняв той леміш із ранця та й положив туди, відкіля взяв був.

243. ЦИГАНОВА ПРАВДА.

Попобили цигана за якусь крадіжку люде, а він іде сам собі, зітхає, та:

— Е-ех! Пема в світі правди, тільки в мене та в Бога трошки!

244. МАЙСТЕР.

Каже син до тата:

— Гемблюйте, гемблюйте, тату,—я зайду та сокирою поправлю за вами.

245. КУПЦІ.

— Як у вас люде живуть? Чи з самого хліба живуть, чи може шевцюють, чи бондарюють, чи які інші майстри?

— Ні, пане, у нас усі люде купці.

— Купці? Як то так? Чим же вони торгують?

— Хлібом, пане.

— Як то? Перевозять звідки та тут на бариш, перепродують, чи як?

— Ба ні! Оце як намолоте в зімі чоловік, то кожне і несе, продає, — ото й купець. Ну, а прийшла весна, нема чого їсти, — йде, відкупує назад, знов купець. Хіба ж і не купці?

246. УЧЕНИЙ СИН.

Мав чоловік-хлібороб сина та й оддав його вчитися до міста Синок не дуже вчився, більш того, що байдики бив. Приїздить із школи додому на літо. Питає батько:

— Ну, чого ж тебе там учено, сину?

— Всього, — каже син. — По латинському розмовляти учено.

— А ну-ну, — каже батько, а саме тоді накладає гній на віз, — як же то? От скажи, як по латинському називається гній?

— Ну, як же там? Гноятус, — каже син.

— А вила? — питає батько.

— Вила... вилатус.

— А віз?

— А віз... звісно, — возатус.

— Ге! — каже старий, — та й добре ж тебе вивчено! Годі ж уже вчитися, а бери лишень вилатус, а ними гноятус та отуди на возатус!

247. ДЖИГУН.

Ішло трое хлопців і один у одного й питають:

— Що тобі мати наварила?

Один каже:—Галушок.

Другий:—Кулішу.

А третій:—Зварила мені мати джигуна. Я їв, їв, та хотів Богу помолитися, та ніяк не можна: все їсти хочеться.

А джигун, то —самий сирівець.

248. ВЕЛИКИЙ МАЙСТЕР КРАВЕЦЬ.

Я собі майстер пан! Я три тижні на роботі був, трьом старшинам кожухи шив, тринадцять способів знаю мішки шити. Пішов я до корчми і кажу музиці:

— Грай мені!

А мужик репаний три дні руки від гною не вмивав, як лусне мене по зубах, то я всякий смак стратив. Устав я, хотів йому так дати, щоб він і ноги задер, та думаю собі—ще руки об його вкаляю!.. Та й пішов собі. Приходжу додому. Жінка, як звичайно господиня, дав мені картоплі до картоплі.. А я їсти не можу: смак утратив.

249. ГАЛУХ.

Пішла жінка до криниці по воду та й набрала з водою жабу. Принесла додому, налила води в горщик, поставила, щоб закипіла, і не бачила, як жаба в горшку опинилася. Вбігає в хагу маленький її син і питає:

— А що то, мамо, в горшку буде?

— Галушки.

Хлопець став проти печі та й дивитися.

А вода почала нагріватися, то жаба й впа-
зитує з води та й спинається на віндя. То хлопець:
— Мамо! а найстарший галух очі витріщив!

250 НІКОЛИ ЖУРИТИСЯ.

— Парубче, твій батько вмер!
— Стривай трохи, — дотанцюю!

251. У НАС ЩЕ ХВАЛИТИ БОГА.

То був колись такий лютий пригінчий пан-
ський, — усе бив людей. Ото одного разу вхопив
якогось парубчака молодого та й давай його пе-
ріщити, а той репетув. Коли це на той саме час
надходить у двір з другого села чоловік подо-
рожній. Поздоровкались, розпитались, за яким
той ділом.

— А що ж там по світах чувати? — питає при-
гінчий у того захожого.

— Ат! що чувати! — той одказує. — Біда! б'ють
і плакати не дають.

— А чуєш ти, йолопе! — говорить пригінчий до
хлопчика, що тим часом сльози утирав, — яка біда
у людей: і б'ють, і плакати не дають! . А в нас ще,
хвалити Бога: що-дня наревешся, скільки схочеш.

252. НЕОДНАКОВИЙ СУД.

Здбалися мірошник із шинкарем у пеклі
та й збалакалися, хто за що сидить там.

— Ти за що? — питає мірошник шинкаря.

— Бо не досипав.

— Гай-гай! — покпвав тоді головою мірошник, — який же неоднаковий суд. Ти не досипав та в пеклі сидиш, а я як розмір брав, то було з верхом коряк насиплю, ще й зверху пригопчу, — а от же й я тут опинився!..

253. ДОБРИЙ БАТЬКО.

Стояв циган шатром, а зима була люта. За день намерзлися і циган, і циганка й циганчата так що аж-аж-аж!.. Приходить ніч, треба лягати спати, а циган ухналі зубами кує та й каже:

— То ж то мені холодно, а як же вам діточки!

Діточки й зовсім у плач, а він тоді:

— Лягайте, дітки, на мене, — нехай уже я замерзну.

254. ПАНСЬКА ЧУПРИНА.

Купався пан-лях та й став потопати. Репетує:

— Ратуйте, хто в Бога вірує!

А сам от-от уже захлинеться.

Почув чоловік, прибіг, ускочив у воду, вхопив пана за чуприну та й витяг із води. Пан тому мужикові не дякується, виняв гроші, дав. Коли це надходить другий пан-лях.

— А що то? — питає.

— Вицьонгнонл мене з води! — одказує цей.

— А відзялем, відзялем, як он цабе за чупринецьонгнонл, — говорить той.

— За чуприне? — аж скрикнув цей. — А ти, пся крев! То ти не знаєш, що тільки пан має право за чуприну мужика тягти! Сто нагаїв йому в шкуру!

А тут уже набігли панські слуги. Як ухопили того бідолаху, як простягли,—дали сто нагаїв!

255. ГУРТ.

— Чом це ви, бабо, не сядете до гурту?—питають сердиту бабу.

— Я сама собі гурт!

256. ДОБРИЙ СИН.

— Бач, синку, як ти був малий, як я тебе доглядав та годував; а ти мене старого і годувати не хочеш.

— Так добре, що в мене горло було, як у того шпаченяти; а у вас тепер, як та халява, так чорт її й напхає.

257. ДОБРЕ ПРИЙМАЄ.

Прийшов кум до куми в гості. А вона, зрадівши, та й варить йому яйце. А дітей купа, го кожне собі:

— Мамо, мені яйце! Мамо, мені яйце!

А вона:

— Цитьте, діти. цитьте! Кум не свипя, щоб сам ціле яйце звів!

258. БАСЛАЇ.

Везе литвин двох семинарів-богословів додому з Чернігова на різдвяні святки. Везе, а на дворі мороз та ще й з вітром. Бились, бились, насилу добились. до якоїсь корчми, що над шла-

хом стояла. Уїхали в двір, стали, пішли в шинк погрітися. Погрілися трохи, може й закусили,— далі вже треба й їхати. Хлопці ще в хаті, а литвин пішов уже до коней.

Коли це підїздить другий литвин. Підїхав, став

— Здравов, земляк!

— Здравов!

— А што вязьош?

— Баслайов.

— А што ж вано: риба аль птіца?

— Не, царковні вєщі.

259. СОБІ РОБОТА, ЛЮДЯМ РОБОТА.

— Молодице!—каже господарь до женчихи,— стже ми одно їли, одно пили, а чому за мною по два снопи, а за тобою по одному.

— Ге!—відказує молодиця,—бо ви, пане господарю, собі робите, а я вам.

260. ОЖЕНИВСЯ.

— А що, вже оженився?

— Оженився.

— А що молоде взяв, путяще?

— Молоде! сорок літ ходило без запаски, а сорок у запасці.

— А надано що за нею?

— Надано. Дванадцять кобзарів та дванадцять послухаторів,—коли хоч, щоб усі були вкупі, то збірай по шляхах

261. СЛАСТЬОНИ.

Якпійся москаль, у Таганрозі, чи що, заходився сластьони пекти та продавати: „От—думає, —забагатію!“

Коли й натрапив на якогось заробітчанина та й каже:

— Вот што, малий: ти заплаті мне палтїну, а уш я тебя сластьонамі накармлю!

— Гарзд!—каже чоловік.—Тїльки щоб годував, поки їстїму.

Згодився москаль і почали: той пече, а цей їсть. Як напече оце ваганки, то той згребе обома руками, вдавить олію та в рот... Звісно, чоловік впробився, виголодався, то багато звїсть. Москаль уже питається:

— Іншо? Може буде?

— Та де там буде? .

От той пік-пїк, пік-пїк... та тоді як швирголе сковорїдку, як крикне:

— Скавародку с'єш!. Міня с'єш!..

262. П'ЯТНИЦЯ.

Ішов козак шляхом, а на колоді сидїла дівчина.

— Е, гарна дівчина!.. Пожартував бл, та п'ятниця.

А вона йому:

— Коваче! завтра субота буде, та дівчини не буде!

263. ТРЕБА СКРІЗЬ ПРИЯТЕЛЯ МАТИ.

Прийшла баба до церкви, обмінила дві свічки та й пішла до сбраза св. Михайла. Поклонилася та й ліпить—одну свічку святому, а другу чортові. А люде штовх її та нишком:

— Що це ви, бабо, робите! Та ж то нечиста спла!

— Е, люде добрі! хто його знає, де доведеться бути,—треба скрізь приятеля мати.

264. НЕВЕРЕДЛИВИЙ САЛДАТ.

Один салдат став на квартиру та й умовляється з господинею:

— Ти міня, тьотушка, не гані: я челавек добрай.

— Та знаю я, знаю! Всі ви, москалі, добрі,—аж нікуди!

— Нет, тьотушка, я не такой, как другіе-прочіе, ілі как твой муж. Как прідьот, так і начньот крічать да камандовать:—„Давай борщ! давай кашу! Давай то! Давай сьо!“ А я, тьотушка, челавек прастой: мне адну куріцу сваріш, другу ю іжжаріш, да ентіх штук нескалька спекьош, што на скавародке падпекаются да маслом падліваюются, да ентіх, што с тварогом ані,—в сметанке едят—десятачков нескалька да і будет мне на деньок!

265. КОЛИ МОЛОКА НЕ ГРІХ.

— Боже наш, Боже! коли того молока не гріх?

— Брате! яв немає,

266. УМИВАННЯ.

Устав Іван удосвіта та просто й пішов до шинку. Увійшов, аж нікого нема, — кудись жид одвihnувсь. Він і заходився коло чарочок — одну, та другу, та третю. А жид вернувся та й почув з другої хати.

— А хто там такий?

— Це я, Іван.

— А що ж ти там робиш?

— Та що? вмиваюся.

— Ну, ну! Озьми булку та втрися.

267. ДІВКА ПІСЛЯ ДМИТРА.

До Дмитра дівка хитра, а по Дмитрі — хоч комін втри. Як іде ввечері, а стовп стоїть, то вона каже:

— Добривечір вам, дядьку!

А собаку стріне та й питає:

— Чи не в старости ви, дядьку, йдете?

268. ЖАЛІСЛИВИЙ ДЯК.

Був дяк на селі, — добрий опіюка. Прийшо страшний четвер, а він упився та й не прийшов на страсти. Другого дні біжить вулицею похмелятися, перестривають його люде та й питають:

— А чому, пане дяче, на страстях не були?

— Ой, люде добрі! Як згадав я, як жиди Ісуса Христа мучили, то так мені жалко його стало, що з того жалю випив трохи та й на страсті не пішов.

Аж ось приходить Великдень. Ізнов дяк упився та й не прийшов до церкви. І таки знову люде питають:

— А чому, пане-дяче, не були вчора на службі?

— Ой, людочки добрі, паразвіяне мої любі! Так я зрадив, що Ісус Христос воскрес, що таки пішов до корчми та трохи й укинув з радощів...

269. НІКОЛИ ДОЖИДАТИ.

Іхав чоловік на ярмарок і зустріли його в лісі розбійники. Пограбували його та ще й хочуть повісити. Ті кажуть вішати, а ті—ні. Сперечаяються, а чоловікові надокучило слухати, так він:

— Та ну те бо вже або вішайте, або пускайте, бо мені на ярмарок треба!

270. ДОБРЕ ПІДДУРИВ.

Пішов циган красти садовину, переліз через тин та хильцем-хильцем під грушу, потрусив та й збіра. А було місяшно, то хазяїн і вглядів. Підійшов тишком-нишком іззаду та за чуприну хан!

— То ти так? Навчу ж я тебе в чужий сад лазити!

А циган:

— Ой, пане-господарю! будьте ласкаві, що хочете зо мною робіть,—хоч живцем шкуру здеріть,—тільки через пліт не перекидайте! Помилуйте!

А хазяїн розсердившись:

— А, сякий-такий! То ти будеш у мене груші красти, а я тебе милувати буду?

Та як ухопить цигана та через пліт його гуп! А циган скочив на ноги, як кіт, та ще й уклонився:

— Дай же тобі Боже здоровля, чоловіче, що ти мене ще й підсадив! Тепер шукай вітра в полі! Та навітки!

271. ЦИГАН-КОНОВОД.

Украв циган кобилу, а його наздогнали, ввіймали та й привели до ратуші в громаду. Люде на його:

— А, злодюго! а, коноводе!

А циган:

— Біг-ме, панове-громадо,—який же я злодій? Щоб у моєму міху дух заперло, щоб мое ковадло розколослося та молоток вищербився, коли я кобилу вкрав! А ось як, люде добрі, це було. Іду я вулицею, та так поспішаюся... Аж упоперек вулиці коняка лежить. Паслася, паслася та й лягла. А коняка, велика, а вулиця вузенька, —ніде пройти, ніколи обійти. Хотів я переступити, та тільки однією ногою переступив, а вона як ісхорється, як понесе мене!.. Гора — не гора, пліт — не пліт, окіп — не окіп!.. Я що маю сили держу її та кричу: „Тпру, гніда! тпру, гніда!“ А вона біжить! А вона біжить!.. Та й забігла зо мною аж на друге село.. Та вже ці парубки, —дай їм, Боже, здоровля! —зупинили її та й сюди привели.

— А де ж на її ремінна вуздечка взялася? — питає громада.

— Ги, люде добрі!—каже циган,—та хіба там роздивитися, де що взялося, коли ми так бігли, що все тільки мельк-мельк-мельк перед очима!..

272. ДОРОГІ ЧОБОТИ.

Служив наймит у жида, одійшов та й заніс жидівські чоботи Жид запозвав його до суду, щоб наймит заплатив йому за чоботи—десять карбованців:

— Змилуйтесь, пане суддя,—проситьсся наймит,—де ж таки за такі чоботи десять карбованців Та гляньте на їх, яке це дрантя: всі в латках!

Питається суддя в жида:

— Як же ви їх так ціните?

— О, пане суддя!—каже жид—як я їх ціню? О, то я дуже добре їх ціню! Слухайте сами, пане суддя. За нові я оддав за їх шість рублів; тоді оддав пришити пришви,—ну, то вже дев'ять рублів. А ще на їх десять латок,—ну, яка там по п'ятаку, яка по золоту,—то й буде карбованець—от вам і десять. Хіба ж ні?

273. ОЧИЩЕНІЄ.

До одного москаля убрався в хату злодій. Та підліз під покутя, бо там була завіска,—так він підліз під ту завіску.

От той москаль пішов у ту хату Богу молитися став на коліна та й просе:

— Госпаді, ачїсті душу маю!

А той за завіскою й каже:

— Ачїщу.

А той москаль ізрадив та й уп'ять просе:

- Ачїсті і жану маю!
- Ачїщу.
- Ачїсті і детає маїх!
- Ачїщу.
- Ачїсті і зятька маво!
- Дає не успею.

От москаль помоливсь Богу і пішов у другу хату та й хвалиться жінці:

— Вот, жана, нас Господь любить і гаварить ка мне і гаваріл, што ачїстїть душі нашї—і табе і міне, і детає нашїх.

А жінка й каже:

- А зятька?
- Дає гаваріл: не успею.

От вони полягали, а в ту хату ніхто не пішов почувати. Як усі поснули, злодій виліз та й забрав усе добро їх. Вони яє прокинулись, подивились,— коли як раз очистив. Тоді москаль той і каже:

— Вот гаваріл, што ачїщу,—вот і ачїстїл. А зятька не успел.

274. ТРИ ЮШКИ.

Жалівся старий батько синові, що не годує його невістка, та й голодний повсякчас сидить.

Син почав докоряти жінці. А вона:

— Хїба ж я тата не годувала? Сьогодні вже тричі годувала: вареники зварила—юшку йому дала, картоплю зварила—юшку дала, яйця зварила—юшку дала. Три юшки, тату, їли, та ще вам мало?